

**Západočeská univerzita v Plzni
Právnická fakulta**

Katedra ústavního práva

**Studijní program Právo a právní věd
Studijní obor Právo**

Diplomová práce

**Právo na respektování soukromého a
rodinného života ve světle judikatury
Evropského soudu pro lidská práva**

Alžběta Moravcová

Konzultant diplomové práce: JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.

Vypracováno v ročníku 2011/2012 v Havlíčkově Brodě

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Právo na respektování soukromého a rodinného života ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva zpracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

V Plzni 27. března 2012

.....

Poděkování:

„Ráda bych na tomto místě poděkovala Právnické fakultě a odboru Zahraničních vztahů Západočeské univerzity v Plzni za poskytnutí stipendia „Free movers“ na studium v Egyptě, které mě přivedlo k problematice lidských práv. Dále za umožnění ročního studijního pobytu v rámci programu Erasmus na Université de Limoges ve Francii. A umožnění sběru materiálu na diplomovou práci a pokračování v magisterském studiu na téže univerzitě.“

„Dále bych ráda poděkovala paní JUDr. Monice Forejtové, Ph.D. a M. Jean-Pierre Marguenaud za koordinaci mého postupu při tvorbě samotné diplomové práce a poskytnutí cenných rad.“

Obsah

Obsah	3
Seznam použitých zkratek	5
1. Úvod	6
2. Evropská úprava ochrany lidských práv a její kontrolní mechanismus	8
2.1. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.....	8
2.2. Evropský soud pro lidská práva.....	9
2.3. Evropská sociální charta.....	10
2.4. Evropská ochrana menšin.....	11
3. Čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jeho výklad	13
3.1. Obsah a hranice práva.....	14
3.1.1. Pozitivní povinnost.....	15
3.1.2. Negativní povinnost.....	17
3.2. „Les concepts modérateurs“ neboli moderační právo.....	18
4. Základní práva stanovená v čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod	20
4.1. Soukromý život.....	20
4.1.1. Právo na fyzickou a morální integritu.....	21
4.1.2. Právo na svobodný sexuální život.....	22
4.1.3. Přístup k osobním údajům.....	23
4.1.4. Ochrana životního prostředí.....	24
4.2. Rodinný život.....	24
4.3. Obydlí.....	28
4.4. Korespondence.....	31
5. Nové oblasti rozhodování Evropského soudu pro lidská práva v 21. století	35
5.1. Právo dítěte znát svůj původ a právo rodiče na „vzdání se dítěte“.....	35
5.2. Novodobá judikatura s aspekty otcovství.....	35

5.3. Problematika kontaktu s rodinou z vazby.....	37
5.4. „L'autonomie personnelle“ neboli osobní autonomie.....	38
5.5. Právo na potrat a umělé oplodnění	40
5.6. Právo na svobodný sexuální život.....	42
5.6.1. Homosexualita v judikatuře ESLP.....	42
5.6.2. Transsexualita v judikatuře ESLP.....	45
5.6.3. Sadomasochismus v judikatuře ESLP.....	46
5.7. Ochrana před nežádoucími lékařskými zásahy	47
5.8. Přístup k lékařské péči.....	48
5.9. Sledování jedince.....	49
6. Závěr.....	52
7. Résumé in English.....	56
8. Résumé en français.....	58
9. Riassunto in Italiano.....	60
10. Přehled použitých pramenů.....	62
11. Příloha: Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod.....	70

Seznam použitých zkratek

ESLP – Evropský soud pro lidská práva, sídlo Štrasburk

Listina – ústavní zákon číslo 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

OSN – Organizace spojených národů, sídlo New York

Úmluva – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950, s účinností od 3. září 1953

Ústava – ústavní zákon číslo 1/1993 Sb. Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

1. Úvod

Diplomová práce se zabývá aplikací článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále Úmluvy) v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (dále ESLP). Rozsah článku 8 Úmluvy je velice široký a šíře diplomové práce neumožňuje zabývat se celou problematikou. Záměrem diplomové práce bylo zachytit nejdůležitější rozsudky ve čtyřech základních oblastech působnosti článku 8 Úmluvy a na to navazující problematiku v 21. století, jakožto pokus o zachycení vývoje naší společnosti. Čtvrtou kapitolu považuji za největší přínos této diplomové práce.

Diplomová práce je členěna do 4 kapitol.

První kapitola je věnována obecnému úvodu do ochrany lidských práv a svobod na evropské úrovni. Tuto kapitolu lze považovat za základ ve vztahu k ostatním, které se budou již věnovat samotnému výkladu článku 8 Úmluvy.

Druhá kapitola podává teoretický výklad článku 8 Úmluvy. V této kapitole mají své místo pozitivní a negativní povinnosti států a také moderační právo.

Třetí a čtvrtou kapitolu považuji za stěžejní. Obsahují právě problematiku judikatury ESLP a pokus o rozčlenění na dílčí práva.

Třetí kapitola nastiňuje rozsah článku 8 Úmluvy. Do této kapitoly jsem zařadila jako podkapitoly jednotlivá práva, která jsou definována v prvním odstavci článku 8 Úmluvy. Těmito právy jsou právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. U práva na soukromý život jsem zvolila ještě dělení na jednotlivé dílčí otázky. Do tohoto práva jsem zařadila právo na fyzickou a morální integritu, právo na svobodný sexuální život, přístup k osobním údajům a ochranu životního prostředí.

Čtvrtá kapitola navazuje na poznatky z kapitoly třetí a snaží se rozebrat problematiku v 21. století. V tomto století se začaly objevovat nové okruhy stížností směřující k ESLP. Prvním novodobým právem je právo dítěte znát svůj původ a právo rodiče na „vzdání se dítěte“. Dále jsem do této kapitoly zařadila specifické okruhy judikatury s aspekty otcovství. Neopomněla jsem zahrnout problematiku potratů a umělého oplodnění. Na první pohled se to nemusí zdát novodobé, nicméně ve státech s tradicí vyjadřující, že „potrat je vražda“, je tato otázka aktuální i v tomto století.

Nikoliv zanedbatelný počet stížností došel ESLP k problematice kontaktu s rodinou z vazby, kde toto právo není mnohokrát umožněno a respektováno. Do této kapitoly jsem zahrnula taktéž právo na přístup k lékařské péči a ochranu před nežádoucími lékařskými zásahy. Nejznámější rozsudek v 21. století *Pretty vs. Spojené Království* přinesl nový pojem „L'autonomie personnelle“ neboli osobní autonomie. V tomto rozsudku se jednalo o problematiku zlegalizování eutanazie. Na to navazují podkapitolou s názvem právo na sexuální svobodu, které jsem se částečně věnovala i v kapitole třetí. Avšak v této kapitole, se zaměřuji na témata aktuální zejména v posledních letech. Při srovnávání témat stížností přicházejících k ESLP v posledním desetiletí a v minulém století je nejjasněji vidět vývoj naší společnosti. V 21. století se stížnosti se sexuální tematikou týkají především otázek homosexuality, transsexuality a sadomasochismu. Poslední neméně důležitou oblastí je problematika sledování jedince a s tím spojená problematika práva na respektování soukromého života. Průlomový judikát ESLP v oblasti sledování osob je *Uzun vs. Německo*, který reaguje na technický pokrok. Jednalo se o policejní sledování za pomoci dat získaných ze systému GPS.

Podklady pro vypracování diplomové práce jsem čerpala především z přednášek na Université de Limoges ve Francii a z tamních kolokvií s tematikou lidských práv a také z francouzských publikací. Menší část jsem čerpala z českých publikací věnovaných tématu lidských práv.

Diplomová práce Právo na respektování soukromého a rodinného života ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva se snaží co nejkomplexněji pojmut rozsah práv chráněných článkem 8 Úmluvy a jejich vývoj v posledních desetiletích.

2. Evropská úprava ochrany lidských práv a její kontrolní mechanismus

Moje diplomová práce se týká především judikatury ESLP v oblasti práva na respektování soukromého a rodinného života, nicméně považuji za nutné uvést tuto problematiku z širšího pohledu vymezením evropské ochrany lidských práv a její kontroly.

Evropská úprava ochrany lidských práv a svobod je podrobnějším zpracováním než univerzální standardy přijaté v rámci působnosti OSN. Regionální, tedy evropský, systém ochrany lidských práv zahrnuje Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod společně s jejími 14 protokoly, dále Evropská sociální charta s dalšími protokoly a také instrumenty týkající se ochrany menšin.

2.1. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Tato úmluva byla podepsána v Římě dne 4. listopadu 1950, s účinností od roku 1953, je spíše známa pod kratším názvem Evropská úmluva o lidských právech (dále jen „Úmluva“). Je nejdůležitější lidsko-právní úmluvou sjednanou v rámci Rady Evropy a je základem regionální mezinárodní ochrany lidských práv v Evropě. Východiskem této evropské úmluvy byla Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948. Tato úmluva přinesla velké změny v oblasti lidských práv po druhé světové válce. Je třeba si uvědomit, že v padesátých letech bylo právo fyzické či právnické osoby, skupiny jednotlivců nebo nevládní organizace podat stížnost proti kterémukoli smluvnímu státu Úmluvy včetně státu vlastního nevídanou opovázlivostí.¹ Československo ji ratifikovalo 18. března 1992 a stalo se tak prvním smluvním státem Úmluvy ze zemí střední a východní Evropy. V dnešní době je Úmluva ratifikována všemi členskými státy Rady Evropy.

¹ HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 11 s.

Úmluvou jsou chráněna jen ta práva a svobody, která mohou být přesně formulována, mají individuální charakter a lze je účinně vynutit. Tato práva a svobody jsou neustále doplňována prostřednictvím protokolů o jiná práva hmotného a procesního charakteru. Práva zaručená Úmluvou se dělí do jednotlivých článků. Do tohoto výčtu patří povinnost respektovat lidská práva (zakotveno v čl. 1), právo na život (v čl. 2), zákaz mučení (čl. 3), zákaz otroctví a nucených prací (čl. 4), právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5), právo na spravedlivé řízení (čl. 6), uložení trestu jen na základě zákona (čl. 7), právo na respektování soukromého a rodinného života (zakotveno v čl. 8), svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání (v čl. 9), svoboda projevu (čl. 10), svoboda shromažďovací a sdružovací (čl. 11), právo uzavřít manželství (čl. 12), právo na účinný právní prostředek nápravy (čl. 13), zákaz diskriminace (čl. 14, který platí subsidiárně i k ostatním právům zaručeným Úmluvou).²

K účinné vynutitelnosti práv a svobod začleněných v Úmluvě byl původně vytvořen dvoustupňový soudní systém. Smírčí úlohu plnila Evropská komise pro lidská práva a vynášení a podávání rozsudků a posudků měl v kompetenci Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Nicméně v roce 1994 přijetím protokolu č. 11, s platností od 1. 11. 1998, byla Evropská komise pro lidská práva zrušena.

2.2. Evropský soud pro lidská práva

Evropský soud pro lidská práva je jednotný a permanentní soudní orgán sloužící k ochraně lidských práv obsažených v Úmluvě a protokolech. Článek 19 Úmluvy ukotvuje: „K zajištění plnění závazků přijatých Vysokými smluvními stranami v této Úmluvě a jejích protokolech se zřizuje Evropský soud pro lidská práva, dále jen "Soud". Svou činnost vykonává trvale.“³ V článku následujícím se stanoví, že počet soudců ESLP odpovídá počtu Vysokých smluvních stran.

ESLP má dle čl. 33 Úmluvy pravomoc rozhodovat mezistátní spory (tj. když jedna smluvní strana oznámí ESLP údajné porušení ustanovení Úmluvy nebo

² Viz Příloha

³ Článek 35 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. [cit. 10.3.2012]. Dostupný z www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTchèque.pdf

protokolů smluvním státem), ale tohoto se užívá v dnešní době ve výjimečných případech. Převládají individuální stížnosti podané fyzickou osobou, nevládní organizací nebo skupinou jednotlivců dle čl. 34 Úmluvy. ESLP nejprve zkoumá, zda jsou splněny podmínky přijatelnosti stížnosti dle čl. 35 Úmluvy. V tomto článku se stanoví, že ESLP se může stížnostmi zabývat až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků.⁴ Pokud ESLP rozhodne o přijatelnosti stížnosti, tak začne projednávat a šetřit případ. Po celé řízení se ESLP pokouší dosáhnout smírného urovnání mezi stranami. Jestliže nakonec dojde ke smíru, tak dojde také k vyškrtnutí případu ze seznamu. Senát rozhodne rozsudkem, pokud nebylo dosaženo smíru. Výkon rozsudků ESLP je pod dohledem Výboru ministrů Rady Evropy.

V judikatuře ESLP je několikrát konstatováno, že jeho rozhodnutí je závazné *inter partes*. Článek 41 Úmluvy zakotvuje pojem „spravedlivé zadostiučinění“. Je třeba shrnout, že rozsudky ESLP nejsou konstitutivní povahy, nýbrž povahy deklaratorní. Rozhodnutí o nápravných opatřeních je věcí států.

ESLP má nepřímý vliv na změny v právních předpisech. Například, jestliže Česká republika prohraje u ESLP spor, jehož meritum věci je zakotveno v jejích právních předpisech, vystavuje se nebezpečí při ignorování judikatury ESLP, že budou následovat další prohrané spory.⁵

2.3. Evropská sociální charta

Evropská sociální charta (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č.14/2000 Sb. m. s.), byla přijata roku 1961, je katalogem sociálních a hospodářských práv.⁶ Tento katalog byl rozšířen Dodatkovým protokolem Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č.15/2000 Sb. m. s.) z roku 1988 o čtyři nové články k původním devatenácti. Toto rozšíření se týká práva na rovné příležitosti a zacházení v záležitostech zaměstnání a povolání bez diskriminace na základě pohlaví, dále práva na informace a konzultace, práva na účast při stanovování a zlepšování pracovních podmínek a prostředí, nakonec

⁴ Článek 35 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. [cit. 10.3.2012]. Dostupný z www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTchèque.pdf

⁵ Černý, Petr; Stavělík, Petr. Vliv Evropského soudu pro lidská práva na řízení před Ústavním soudem ČR [citováno ze dne 10. 3. 2012]. Dostupný z http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pravo-ustavni-a-spravni/art_4978/vliv-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava-na-řízení-před-ústavním-soudem-cr.aspx

⁶ Evropská sociální charta, dostupná z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/1218/esch.pdf>

také práva starých osob na sociální ochranu.⁷ V roce 1996 byla přijata Revidovaná Evropská sociální charta, která navíc rozšiřuje katalog práv o dalších osm, tudíž souhrnný počet sociálních a hospodářských práv je třicet jedna.⁸

Odlišnost od Úmluvy je především v tom, že smluvní státy nemají povinnost se vázat všemi právy. Stačí, aby si vybraly šest článků z devíti. Do těchto práv se zahrnuje právo na práci (čl. 1), právo se organizovat (čl. 5), právo na kolektivní vyjednávání (čl. 6), právo dětí a mladistvých na ochranu (čl. 7), právo na sociální zabezpečení (čl. 12), právo na sociální a zdravotní pomoc (čl. 13), dílčí práva rodiny zakotvená v čl. 16, právo migrujících pracovníků a jejich rodin na ochranu a pomoc (čl. 19), právo na stejné příležitosti a zacházení v zaměstnání a povolání bez diskriminace z důvodu pohlaví (čl. 20). Dále si musí vybrat i jiné články, tak aby měly nejméně 16 článků nebo 63 číslovaných odstavců. Další odlišnost lze spatřovat v oblasti kontrolního mechanismu. U původní i Revidované Evropské sociální charty se jedná o kontrolu administrativní a nikoliv soudní.⁹

2.4. Evropská ochrana menšin

Ochranu menšin by měla zajišťovat Charta regionálních nebo menšinových jazyků, navíc Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin a dále připravovaný protokol o individuálních lidských právech osob patřících k národnostním menšinám.

Charta regionálních nebo menšinových jazyků byla přijata v roce 1992, pro Českou republiku vstoupila v platnost 1. března 2007. Charta vznikla z důvodu hrozby zániku historických regionálních nebo menšinových jazyků. Ovšem tato ochrana a podpora nesmí být na škodu úředním jazykům a potřebě se je učit.¹⁰

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin byla přijata v roce 1994 a pro Českou republiku vstoupila v platnost 1. dubna 1998. Mimo jiné mají strany

⁷ Dodatkový protokol, dostupný z http://www.mpsv.cz/files/clanky/1219/esch_dp.pdf

⁸ Revidovaná Evropská sociální charta, dostupná z http://www.mpsv.cz/files/clanky/1221/esch_1996.pdf

⁹ POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. Mezinárodní právo veřejné: Zvláštní část. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 121-122 s.

¹⁰ Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. Ministerstvo kultury ČR [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/assets/ministerstvo/Evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovyh-jazyku.pdf>

přistoupivší k této úmluvě povinnost osobám náležejícím k národnostním menšinám garantovat právo na rovnost před zákonem a stejnou ochranu zákonem. Dále se zavázaly přiznat každé osobě národnostní menšiny právo svobodně užívat svůj menšinový jazyk v soukromí i na veřejnosti, a to ústně i písemně.¹¹

Protokol k Evropské úmluvě o lidských právech by měl přinést definici pojmu národnostní menšina, dále by měl definovat práva osoby příslušející k národnostní menšině a v případě porušení jeho práv státem dovolat se nápravy před nezávislým orgánem. Poslední instancí by měl být ESLP.¹²

¹¹ Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin. Nakladatelství Sagit, a.s [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb98096&cd=76&typ=r>

¹² POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. Mezinárodní právo veřejné: Zvláštní část. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 123-128 s.

3.Článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jeho výklad

V předcházející kapitole jsem se pokusila rozkrýt základní pojem evropské úpravy ochrany lidských práv a kontrolní mechanismus. Nyní, po obecném určení evropské ochrany lidských práv, bych se ráda zaměřila na konkrétní téma mé diplomové práce, a to tedy na článek 8 Úmluvy. V této kapitole se zaměřím na teoretický výklad tohoto článku Úmluvy a v té příští již na výklad v závislosti na judikatuře ESLP.

Článek 8 Úmluvy

- 1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.*
- 2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní společnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.¹³*

V evropské rovině je právo na respektování soukromého života formulováno v článku 8 Úmluvy. Tento text byl při svém vzniku inspirován Všeobecnou deklarací lidských práv a je o struktuře dvou odstavců. První odstavec tohoto článku přináší princip respektování soukromého života, který je zamýšlen extenzivně, poněvadž tento text není věnován pouze právu na respektování soukromého života, *strigo sensu*, ale také rodinnému životu, obydlí a korespondenci. Nicméně právo na respektování soukromého života by nemělo být chápáno v absolutním měřítku, což je předmětem

¹³ MRÁZEK, Josef. Dokumenty ke studiu mezinárodního práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 144 s.

druhého odstavce. Tento druhý odstavec definuje určitá kumulativní kritéria schopná prohlásit za legitimní porušení tohoto výsadního práva.¹⁴

V prvním odstavci článku 8, kromě určených práv, se vyskytuje pojem „respektování“. Zda je v daném případě „respektováno“ právo jedince se určí dle existence, či neexistence spravedlivé rovnováhy mezi zájmem jednotlivce a zájmem společnosti.¹⁵ Tento pojem ztrácí svoji určitost ve vztahu k pozitivním závazkům, kde je ponechána doktrína volného uvážení státu v závislosti na praxi a podmínkách platných ve smluvních státech Úmluvy. Nicméně stát musí vnitrostátní legislativou stanovit hranice pravomoci volného hodnocení a poskytnout ochranu proti svévolným zásahům do práv stanovených v článku 8 odst. 1.

V odstavci druhém následují pojmy „v souladu se zákonem“ a „nezbytné v demokratické společnosti“. Pojetí „v souladu se zákonem“ není v úzkém smyslu, netýká se pouze souladu s vnitrostátním zákonem. Tento zákon musí vykazovat také určitou kvalitu a to v jeho ochraně proti zneužití oprávnění zasahovat do práv zaručených v článku 8 odstavci 1, dále v dostupnosti a předvídatelnosti.¹⁶ ESLP pojem „nezbytnosti v demokratické společnosti“ vykládá jako přiměřenost zásahu ve vztahu ke sledovanému legitimnímu cíli. Tento pojem v sobě zahrnuje jiný, a to pojem „naléhavé sociální potřeby“. Tím se má na mysli, že v daném případě musí také existovat naléhavá sociální potřeba takového rozhodnutí. Také pojem „nezbytnosti v demokratické společnosti“ je ovlivňován doktrínou volného uvážení států.¹⁷

3.1. Obsah a hranice práva

Jedná se o určení, kdy má stát povinnost zdržet se zásahu do soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence a kdy právě naopak má stát povinnost zasáhnout a zajistit dodržování výše zmíněných práv. Jedná se o tzv. negativní a pozitivní povinnosti států.

¹⁴ DUMAS, Romain a Eric GARAUD. CEDH et Droit des affaires. Paris: Rédaction es Editions Francis Lefebvre, 2008. Francis Lefebvre. 81-82 s.

¹⁵ *Rees vs. Spojené království*, rozsudek ESLP, ze dne 17. října 1986, stížnost č. 9532/81, § 35

¹⁶ *Bykov vs. Rusko*, rozsudek ESLP, ze dne 10. března 2009, stížnost č. 4378, § 76

¹⁷ *Eriksson vs. Švédsko*, rozsudek ESLP, ze dne 22. června. 1989, stížnost č. 11373/85, § 69

Hranici mezi negativními a pozitivními povinnostmi nelze přesně definovat. Vždy se musí tato povinnost posuzovat s ohledem na spravedlivou rovnováhu mezi konkurujícími si zájmy jednotlivce a společnosti, navíc je třeba zohlednit určitý rozsah volného hodnocení státem.¹⁸

Z pohledu interpretace klasické, liberální, musí být lidská práva článku 8 odst. 1 brána jako práva negativní, tedy jako základní osobní práva, která požadují ze strany státu pouze zdržení se jednání, tedy negativní povinnost. Stát by tedy měl být omezen v zásahu do soukromého života jedinců, vyjma výhrad předvídaných v druhém odstavci. ESLP mnohokrát potvrdil, že zde není pouze negativní povinnost státu zdržet se zásahu do chráněných práv, ale také povinnost pozitivní.¹⁹ Článek 8 totiž může požadovat od státu pozitivní povinnost přijmout opatření k ochraně práv zakotvených v odstavci prvním.

Neuskutečnění jak pozitivní, či negativní povinnosti zakládá státu odpovědnost za porušení článku 8 Úmluvy.

3.1.1. Pozitivní povinnost

Prima facie, první odstavec hlásí právo na respektování soukromého života, článek 8 dává najevo především, že zásah veřejné moci do výkonu tohoto práva je zakázán. Samozřejmě s výjimkami zakotveným v odstavci druhém, avšak výčet možností zásahu do práv stanovených v odstavci prvním není vyčerpávající. Je třeba ještě počítat s doktrínou volného uvážení státu, protože pozitivní povinnost státu je také závislá na okolnostech a podmínkách jednotlivého případu.

Pozitivní povinnost lze uložit státnímu orgánu, jednotlivci i soukromému subjektu. V případech přijetí pozitivních opatření, ESLP porovnává zájem společnosti a zájem jednotlivce či skupiny jednotlivců.²⁰

Již preambule Úmluvy stanoví, že „Cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy, a že jedním ze způsobů, jak tento cíl uskutečňovat, je

¹⁸ HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 201 s.

¹⁹ PETTITI, Louis-Edmond a Pierre-Henri DECAUX. La Convention européenne des droits de l'homme: Commentaire article par article. 2.édition. Paris: Economica, 1999, 306-307 s.

²⁰ HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 201 s.

ochrana a další rozvoj lidských práv a základních svobod.²¹ Judikatura ESLP se tudíž vyznačuje i svojí dynamičností, tj. princip evolutivní interpretace. S tímto principem blízce souvisí i princip efektivní interpretace. Tato vlastnost umožňuje rozšiřování oblasti působnosti Úmluvy. Se zřetelem na vývoj zvyků nebo technologický pokrok se text Úmluvy adaptuje na změny společnosti. Při aplikaci článku 8 se tato evolutivní interpretace uplatňuje zcela.²²

Precedenčním případem byl *Marckx vs. Belgie*²³, který se týkal práva na respektování rodinného života. *Prima facie* se nám může zdát, že právo na respektování rodinného života nemůže vyžadovat konání od státu. Nicméně soud stanovil „Zakotvením práva na respektování rodinného života v odstavci 1 článku 8 především naznačuje, že stát nemůže do tohoto práva zasahovat... Nicméně článek pouze nedonucuje stát vyvarovat se takových zásahů. Vedle tohoto primárně negativního závazku mohou být pozitivní závazky vlastní efektivnímu „respektování rodinného života“.²⁴ V tomto případě ESLP došel k závěru, že stát má povinnost vytvořit právní záruky v jeho vnitrostátním právu umožňující okamžité začlenění všech dětí do své rodiny od okamžiku narození, z důvodu efektivní interpretace práv.

Následovalo známé rozhodnutí ve věci *Airey vs. Irlande*, kde ESLP poprvé explicitně formuloval interpretační metodu efektivního požívání práv. „Úmluva má za cíl garantovat nikoliv práva teoretická, či iluzorní, ale práva, která jsou praktická a efektivní.“²⁵ Právo na přístup k soudu v tomto případě bylo pouze iluzorní bez možnosti využití kvalifikované právní pomoci, vzhledem ke složitosti případu.

V rozsudku ve věci *X a Y vs. Nizozemí* ESLP zdůraznil, že článek 8 se nezakládá na ochranu jedince zásahem veřejné moci, ale může také mít za následek pozitivní povinnosti, čímž se rozumí přijetí opatření pro garanci respektování soukromého života, která budou řídit vztahy mezi jedinci.²⁶

²¹ MRÁZEK, Josef. Dokumenty ke studiu mezinárodního práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 143 s.

²² PETTITI, Louis-Edmond a Pierre-Henri DECAUX. La Convention européenne des droits de l'homme: Commentaire article par article. 2. édition. Paris: Economica, 1999, 308 s.

²³ *Marckx vs. Belgie*, rozsudek pléna ESLP, ze dne 13. června 1979, stížnost č. 6833/74

²⁴ *Marckx vs. Belgie*, rozsudek pléna ESLP, ze dne 13. června 1979, stížnost č. 6833/74, § 31

²⁵ *Airey vs. Irsko*, ze dne 9. října 1979, stížnost č. 6289/73, § 24

²⁶ *X a Y vs. Nizozemí*, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1985, stížnost č 8978/80

Nakonec bych ráda zmínila rozsudek ve věci *Gaskin vs. Velká Británie*.²⁷ Tímto rozsudkem ESLP potvrdil ještě jedenkrát, že z článku 8 plynou také pozitivní povinnosti.

Z četné judikatury ESLP vyplývá, že státy mají povinnost přijmout právní záruky, které zabrání porušování lidských práv soukromoprávními osobami. Můžeme shrnout, že Úmluva obsahuje pozitivní práva jak určena explicitně, tak také implicitně.

3.1.2. Negativní povinnost

Rovněž jako následující články 9, 10 a 11 Úmluvy, je článek 8 formulován negativním způsobem tzn., že zakazuje státnímu orgánu zasahovat do práva na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence každého jednotlivce.

Příkladem omezení negativní povinnosti dle odstavce druhého může být případ *Leander vs. Švédsko*.²⁸ Pan Leander pracoval jako tesař v blízkosti námořního muzea, které bylo vedle vojenského pásma. Po přijetí nařízení v roce 1969 ve Švédsku týkajícího se personálních kontrol policií, byl vyloučen ze zaměstnání. Po ukončení kontroly byl policií označen za „nebezpečného pro bezpečnost“. Pan Leander byl přesvědčen, že jeho osobní a politická minulost ho neusvědčuje jako „nebezpečného pro bezpečnost“. ESLP zde posuzoval zájem státu a jedince a došel k závěru, že zásah veřejné moci do osobního života pana Leandera může být považován za úměrný k záměru chránit národní bezpečnost. ESLP tedy neshledal porušení článku 8 Úmluvy.

Za negativní povinnost můžeme považovat také povinnost respektovat informace o zdravotním stavu pacienta. Tato negativní povinnost byla porušena například v případě *Z. vs. Finsko*,²⁹ stěžovatelkou byla žena s HIV, u které bohužel došlo ke zveřejnění HIV positivity. ESLP konstatoval, že „ochrana osobních dat, o to více lékařských dat, má pro požívání práva na respektování soukromého a rodinného života zásadní význam.“³⁰ Zveřejnění informací o zdravotním stavu pacienta je přípustné pouze, pokud to je v souladu s odstavcem 2 článku 8 Úmluvy. Podobným

²⁷ *Gaskin vs. Velká Británie*, rozsudek pléna ESLP, ze dne 7. července 1989, stížnost č. 10454/83

²⁸ *Leander vs. Švédsko*, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1987, stížnost č. 924/81

²⁹ *Z. vs. Finsko*, rozsudek ESLP, ze dne 25. února 1997, stížnost č. 22009/93

³⁰ Tamtéž, § 95

případem je *L. L. vs. Francie*.³¹ V tomto případě šlo o rozvodové řízení, kde byla užitá lékařská zpráva utvrzující, že stěžovatel je alkoholik. Problém je v tom, že i když nebylo řízení veřejné, dle francouzského práva je možné, aby si kdokoliv pořídil kopii rozhodnutí, navíc tato lékařská zpráva nebyla nutná pro rozhodnutí. Z těchto důvodů ESLP usoudil, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

V kapitole „obsah a hranice práva“ jsem chtěla kriticky upozornit na dřívější teorie, které poukazovaly na skutečnost, že článek 8 je vymezen negativně. Tyto teorie můžeme, dle mého názoru, označit za neudržitelné. Důvodem je stále probíhající vývoj, který nepřetržitě obsah pozitivních povinností mění a rozšiřuje ve vztahu k jednotlivým případům.

3.2. „Les concepts modérateurs“ neboli moderační právo

Za „zmírňující koncepty“ se považuje ponechání volné úvahy státům a principu proporcionality. Ponecháním těchto konceptů chrání Úmluva určitou svobodu států. Již v předešlé podkapitole jsem se zmínila o pojmu volná úvaha státu, který dotváří pozitivní a negativní povinnost států. Nyní je namístě tento termín vysvětlit.

Volná úvaha státu neboli „míra národního uvážení“ (ang. „Margin of appreciation“, franc. „La marge nationale d'appréciation“) je ponechána každému státu k možnosti reakce na konkrétní situaci. Tato doktrína je jedněmi oslavována, protože nechává volný prostor státům, a druhými kritizována pro její nejasnost. Podle mého názoru, tato doktrína je nutná a to z toho důvodu, že každý stát má jiné zvyky a tradice, tudíž by mu měla být ponechána tato možnost regulace. Nejprve se případ posuzuje dle proporcionality a až poté se uvolňuje prostor pro „míru národního uvážení“.

Doktrína volného uvážení byla poprvé vyjádřena ESLP v rozsudku *Handyside*.³² Tento případ se týkal problematiky cenzury a porušení článku 10 Úmluvy, ale stejně tak se použije na porušení článku 8 Úmluvy. Ráda bych zdůraznila dva nejdůležitější body tohoto případu a to otázku morální ochrany a otázku

³¹ *L. L. vs. Francie*, rozsudek ESLP, ze dne 10. října 2006, stížnost č. 7508/02

³² *Handyside vs. Spojené Království*, rozsudek pléna ESLP, ze dne 7. prosince 1976, stížnost č. 5493/72

srovnávání států mezi sebou. Jednalo se o distribuci knihy do státu, kde nebyla cenzurována. ESLP v tomto případě konstatoval, že doposud neexistuje „jednotný evropský koncept morálky“.

Míra národního uvážení se použije v těch případech, ve kterých není ještě konsensus mezi státy.

Princip proporcionality můžeme spatřit v mnoha rozsudcích, zejména u případů týkajících se transsexualismu.³³ Jedná se o porovnání zájmu jedince s obecným zájmem, v závislosti na okolnostech daného případu.

Oba zmírňující koncepty se uplatnily například v případě *Pretty vs. Spojené Království*³⁴, o kterém se podrobněji zmiňuji v následující kapitole. ESLP zde došel k závěru, že je zde rovnovážný stav mezi zájmy, tedy i princip proporcionality, a že zákaz vykonání asistované sebevraždy, neboli „eutanazie“, lze pokládat za nezbytný v demokratické společnosti.

³³ Např. v rozsudku *Goodwin*, kde bylo konstatováno, že není možné užít míru národního uvážení. V tomto případě bylo právo dle principu proporcionality na straně stěžovatele.

³⁴ *Pretty vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 29. března 2002, stížnost č. 2346/02

4. Základní práva stanovená v čl. 8

Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Úmluva nám nedefinuje ani jedno právo z čl. 8 odst. 1, tj. právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Tato práva jsou předmětem ochrany Úmluvy. Východisko musíme hledat v judikatuře ESLP a popř. dřívější Komise. Oblasti judikované ESLP jsou tak široké, že v této diplomové práci není prostor pro to, se zabývat všemi.

4.1. Soukromý život

K pojmu soukromý život nebyla ještě nikdy všeobecně přijata definice. Pro štrasburské orgány je právo na soukromý život úzce spjata s osobní ochranou. Dle rozsudku ve věci *Evans vs. Spojené Království* se do pojmu soukromý život začleňují aspekty sociální a fyzické identity, právo na osobní autonomii, vývoj a na vytváření a rozvoj vztahů s ostatními jedinci a s vnějším světem.³⁵ Tomuto rozsudku se budu podrobněji věnovat v příští kapitole. Dle rozsudku ve věci *Dudgeon vs. Spojené Království* se sem řadí také otázky týkající se pohlaví, jména, sexuálního života a orientace.³⁶ ESLP v rozsudku ve věci *X a Y vs. Nizozemí* konstatoval, že do soukromého života je třeba zařadit fyzickou a morální integritu jedince.³⁷

Pojmem soukromý život se zabývalo i plénum Ústavního soudu ve svém nálezu ze dne 8. června 2010.³⁸ Nicméně vymezit se tento pojem pokusili dva soudci Ústavního soudu ve svém odlišném stanovisku, ve kterém konstatovali, že „definovat pojem „soukromý život“ tak, aby z něj bylo možno vyvozovat nějaké relevantní právní závěry, je nepochybně velmi obtížné, přesto však při jeho interpretaci v právu je třeba dospět k určitějšímu vymezení. Domníváme se, že pojem soukromý život je vždy třeba

³⁵ *Evans vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 10. dubna 2007, stížnost č. 6339/05

³⁶ *Dudgeon vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 22. října 1981, stížnost č. 7525/76

³⁷ *X a Y vs. Nizozemí*, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1985, stížnost č. 8978/80

³⁸ Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 8. června 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09

vztáhnout k určité konkrétní osobě a k její činnosti – je to jednání, které se vyznačuje jistou intimitou, není určeno pro zraky veřejnosti, odehrává se v relativně ohraničeném privátním prostoru, k němuž má dotyčná osoba blízký specifický vztah. Podstatné je podle nás to, že pojmovým znakem „soukromého života“ je osobně vykonávaná činnost, která je spjata se specifickým emočním prožíváním. Definování pojmu „soukromý život“ toliko pomocí bezbřehého prostorového vymezení a provozováním jakékoli činnosti – dokonce i takové, která má kriminální povahu (např. ilegální pěstování drog), pokládáme za zcela vágní a nevyhovující požadavku určitosti právních pojmů.³⁹

4.1.1. Právo na fyzickou a morální integritu

Fyzická a morální integrita jedince tvoří základ jeho soukromého života. Nejznámější případem je *X a Y vs. Nizozemí*.⁴⁰ ESLP v tomto případě konstatuje, že stát má povinnost potrestat a napravit pachatele, který fyzicky napadl psychicky postiženou šestnáctiletou dívku. Také konstatoval, že takovýto útok se rovná útoku na fyzickou integritu jedince.

Jedním z nejnovějších rozsudků je rozsudek ve věci *V. C. vs. Slovenská republika*.⁴¹ Lékaři se při provádění císařského řezu stěžovatelky (která je romského původu se slovenskou národností) zeptali, zda souhlasí se sterilizací. Přitom jí varovali, že pokud tak neučiní a bude těhotná, tak buď zemře ona, nebo to očekávané dítě. Stěžovatelka nebyla více spravena o jiných variantách a navíc v lékařském spisu bylo označení, že se jedná o Romku. Žena po sterilizaci trpěla psychickými a fyzickými problémy, také z toho důvodu, že jako sterilizovaná byla odmítnuta romskou komunitou.

ESLP rozhodl, že sterilizace je vážným zásahem do osobní (tedy fyzické i psychické) integrity. Stěžovatelka nebyla spravena o jiných alternativách a navíc

³⁹ Odlišné stanovisko soudců Ústavního soudu Jana Musila a Michaely Židlické k Nálezu Ústavního soudu ČR, ze dne 8. června 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09, odst. 14

⁴⁰ *X a Y vs. Nizozemí*, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1985, stížnost č. 8978/80

⁴¹ *V. C. vs. Slovenská republika*, rozsudek ESLP, ze dne 8. listopadu 2011, stížnost č. 188968/07

sterilizaci podepsala během císařského řezu a protože ve spise byla označena za Romku, tak se k ní v nemocnici mohli chovat předpojatě.

ESLP došel jednomyslně k závěru, že došlo k porušení článku 3 a 8 Úmluvy. A přisoudil paní stěžovatelce náhradu za náklady řízení ve výši 12 tisíc Eur a také náhradu nepeněžité újmy ve výši 32 tisíc Eur.

Do práva na ochranu fyzické a psychické integrity spadá také judikatura ve věcech potratu a umělého oplodnění, o které se podrobněji zmíním v následující kapitole, týkající se nových oblastí rozhodování ESLP v 21. století.

4.1.2. Právo na svobodný sexuální život

Tento okruh rozhodování se kromě technického nejvíce rozvíjí a to především s aspekty homosexuality, transsexuality, sadomasochismu aj. Z důvodu rozvoje této oblasti se jí budu věnovat podrobněji v následující kapitole. Abych mohla na tuto kapitolu navázat, ráda bych se zmínila o základním a nejznámějším rozsudku v oblasti homosexuality, a to ve věci *Dudgeon vs. Spojené Království*.

V případě *Dudgeon vs. Spojené Království* se jednalo o nepřiměřené postihy Severního Irsku na základě zákona proti homosexuálnímu styku jedinců starších 21 let. V rozsudku ESLP konstatoval neslučitelnost trestního postihu konsensuálních homosexuálních styků ve vztahu k právu na ochranu soukromého života. Tento zákon Severního Irsku je dle ESLP nepřiměřeným zásahem do práva soukromého života jedince, který nelze považovat za nezbytný v demokratické společnosti.⁴²

V oblasti transsexuality, *inter alia*⁴³, je třeba ještě zmínit případ *B vs. Francie*.⁴⁴ Tento případ se týkal slečny B., která byla při narození prohlášena za chlapce, i když od dětství se chovala jako dívka. Slečně B. byly při operaci mužské orgány nahrazeny ženskými. Poté požádala o změnu v rodném listě ohledně pohlaví a jména, což jí bylo zamítnuto. ESLP posuzoval existenci rovnováhy mezi zájmem jednotlivce a společností. Komise uvedla, že slečna B. musela trpět vážnými poruchami, z důvodu vysvětlování osobních záležitostí třetím osobám. ESLP

⁴² *Dudgeon vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 22. října 1981, stížnost č. 7525/76

⁴³ *Sheffield a Horsham vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 30. července 1998, stížnost č. 22985/93 a stížnost č. 23390/94

⁴⁴ *B vs. Francie*, rozsudek pléna ESLP, ze dne 25. března 1992, stížnost č. 13343/87

konstatoval, že slečna B. je nucena se za těchto okolností denně dostávat do situací, které jsou v rozporu s právem na respektování soukromého života.

4.1.3. Přístup k osobním údajům a informovaný souhlas

Do práva na respektování soukromého života patří i problematika přístupu k osobním údajům. Samozřejmě i zde má stát možnost volného uvážení, avšak např. u jedinců nemocných AIDS nebo jedinců s HIV virem jsou velmi přísné požadavky k přístupu ke spisům s osobními informacemi.⁴⁵

Regulace přístupu k osobním údajům se týká také policejních orgánů a jejich spisů. Zde by měla být ochrana jedinců zaznamenaných v těchto spisech. K této problematice se vztahuje již výše zmíněný rozsudek ESLP ve věci *Leander vs. Švédsko*, ve kterém ESLP nespátřil porušení článku 8.⁴⁶ Jinak ovšem ESLP rozhodl v případě *Amann vs. Švýcarsko*.⁴⁷ V tomto případě ESLP shledal porušení článku 8 Úmluvy, protože shromažďování informací policií o jedinci nebylo dostatečně chráněno zákonem proti zneužití.

I tato oblast regulace se vyvíjí, příkladem může být rozsudek *K. H. a ostatní vs. Slovensko*⁴⁸ z roku 2009, ve kterém ESLP judikoval, že pozitivní závazky je třeba rozšířit i na možnost pořídit si kopie osobních údajů. Stěžovatelkami byly ženy romského původu, které byly nejspíš sterilizovány během porodu. Ani těmto ženám ani jejich právním zástupcům nebylo v roce 2002 umožněno nahlédnout ani si udělat opis lékařských zpráv. Tato skutečnost jim byla povolena až po přijetí nového zákona v roce 2004. Ženy si stěžovaly, že jim toto nebylo umožněno dříve. ESLP konstatoval, že právo na přístup k informacím je spojeno se soukromým a rodinným životem a tudíž i článkem 8 Úmluvy. ESLP v tomto rozsudku připomněl státům, že kromě negativních závazků, existují také pozitivní s ohledem na odstavec druhý článku 8 Úmluvy. I když Slovenská republika přijala nový zákon v roce 2004, který umožňuje nahlížení do lékařských spisů a pořizovat si kopie, netýká se tohoto konkrétního

⁴⁵ HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 210 s.

⁴⁶ *Leander vs. Švédsko*, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1987, stížnost č. 924/81

⁴⁷ *Amann vs. Švýcarsko*, rozsudek ESLP, ze dne 16. února 2000, stížnost č. 27798/95

⁴⁸ *K. H. a ostatní vs. Slovensko*, rozsudek ESLP, ze dne 28. dubna 2009, stížnost č. 32881/04

případu. Tudíž ESLP došel k závěru, že Slovenská republika nesplnila pozitivní závazek a došlo z její strany k porušení článku 8 Úmluvy.

4.1.4. Ochrana životního prostředí

Oblast regulace ochrany životního prostředí je přímým důsledkem vývoje doby. V Úmluvě ani v jejích protokolech není zmíněno právo na příznivé životní prostředí. Avšak tohoto práva se lze domáhat sekundárně, v závislostech na okolnostech chráněného práva vůči konkrétní osobě. Prvním rozsudkem ESLP v důsledku poškození životního prostředí byl rozsudek ve věci *López Ostra vs. Španělsko*.⁴⁹ V roce 1998 následoval, dnes již známý případ, *Guerra a další vs. Itálie*.⁵⁰ Občanky Itálie žijící v blízkosti chemické továrny, která vypouštěla do ovzduší hořlavé plyny, si stěžovaly na nepřijetí opatření zmírňujících dopad na životní prostředí a rizik nehody v továrně, čímž bylo porušeno jejich právo na respektování fyzické integrity. V tomto případě soud judikoval, že „*vážné zásahy do životního prostředí mohou mít dopad na blaho osob a mohou je zbavit možnosti pokojného užívání obydlí, čímž poškozují jejich rodinný a soukromý život*“. Tento judikát je důvodem, proč se právo na příznivé životní prostředí zařazuje mezi práva článku 8 Úmluvy.

4.2. Rodinný život

Rodinný život mezi rodiči a jejich dětmi není vázán na svatbu a nezaniká z důvodu rozvodu.⁵¹ Do pojmu rodinného života se zahrnují přinejmenším také vztahy mezi blízkými příbuznými, kteří ovlivňují vnitřní běh rodiny (například prarodiče, strýc, synovec aj.). Tyto vztahy musí být dostatečně pevné. V článku osmém není dán žádný rozdíl mezi „legitimní, tedy zákonnou rodinou“ a „přirozenou rodinou“. Avšak v judikatuře ESLP můžeme najít nespočet případů týkajících se diskriminace

⁴⁹ *López Ostra vs. Španělsko*, rozsudek ESLP, ze dne 9. prosince 1994, stížnost č. 16798/90

⁵⁰ *Guerra a další vs. Itálie*, rozsudek ESLP, ze dne 19. února 1998, stížnost č. 14967/89

⁵¹ Stížnost č. 7770/77 vs. Federální republika Německo, rozhodnutí ze dne 2. května 1978

legitimních a nelegitimních dětí a to především z dědických důvodů.⁵² Právo na respektování rodinného života v sobě nese také případy odloučení rodičů od dětí z důvodu vazby nebo vězení. Stížnosti k těmto otázkám se rozmohly až v posledním desetiletí, tudíž některé případy uvedu v následující kapitole.

Nejvýznamnější rozsudkem ve vztahu k rodinnému právu je rozhodnutí ve věci *Marckx vs. Belgie*.⁵³ Stěžovatelkou byla Alexandra Marckxová, která se narodila svobodné matce. Vzhledem k vnitrostátnímu právu matka svoji dceru adoptovala a uznala tedy právní vztah k ní. Ve vnitrostátním právu v Belgii platilo, že pokud se dítě narodí v manželství, je automaticky vnímáno i mateřství, ale pokud se narodí jako nemanželské, musí dítě matka uznat. Belgická legislativa ignorovala princip „*mater semper certa est*“, kterým se řídí většina států Rady Evropy. Stěžovatelka namítala, mimo jiné, porušení práva na rodinný život a omezení práva matky na odkázání majetku stěžovatelce. ESLP nejprve judikoval, že právo na ochranu rodinného života se vztahuje i na děti narozené mimo manželství. Dále ESLP poukázal na to, že je třeba Úmluvu vykládat v závislosti na názorových změnách v ostatních státech. V rozhodnutí konstatoval, že filiace, legitimace a zbavení dědických nároků nemanželských dětí je v rozporu s článkem 8 a 14 Úmluvy.

Tento rozsudek byl velikým skokem kupředu ve výkladu rodinného práva v článku 8 Úmluvy. Je třeba si uvědomit, že až tento judikát zrovnoprávnil děti bez ohledu na původ.

V případě *Berrehab vs. Nizozemí*⁵⁴ bylo konstatováno porušení práva na rodinný život. Důvodem bylo vyhoštění otce po rozvodu do Maroka z Nizozemí, kde žila jeho dcera. Vzhledem k obtíži otce jet z Maroka do Nizozemí navštívit dceru. ESLP došel k závěru, že zásah do rodinného práva stěžovatele byl nepřiměřený v návaznosti na legitimní cíl státu, kterým bylo udržení hospodářského blahobytu státu.

Rozhodující je pro ESLP zjištění, jestli vnitrostátní orgány učinily vše k usnadnění shledání rodičů a jejich dětí v daném případě a s ohledem na okolnosti.

⁵² PETTITI, Louis-Edmond a Pierre-Henri DECAUX. La Convention européenne des droits de l'homme: Commentaire article par article. 2.édition. Paris: Economica, 1999, 316 s.

⁵³ *Marckx vs. Belgie*, rozsudek pléna ESLP, ze dne 13. června 1979, stížnost č. 6833/74

⁵⁴ *Berrehab vs. Nizozemí*, rozsudek ESLP, ze dne 21. června 1988, stížnost č. 10730/84

Dále zmíním rozsudek ve věci *K. a T. vs. Finsko*.⁵⁵ Stěžovatel namítal, že jeho děti byly odebrány do ústavní péče z důvodu matčiny nemoci, jedno dítě přímo po porodu. ESLP konstatoval, že důvody a způsob odebrání dětí byly nepřiměřené, a že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, protože nebylo později rozhodnuto o možném ukončení ústavní péče dětí v důsledku zlepšení zdravotního stavu matky.

Případ *Andersson vs. Švédsko*⁵⁶ se týkal odebrání syna paní Andersson do ústavní péče. Důvodem bylo, že chování matky narušuje závažným způsobem zdraví a vývoj dítěte. Švédský soud zakázal matce kontakt s dítětem až do vynesení rozsudku. Nakonec tomuto styku bylo zabráněno po dobu jednoho a půl roku. Stěžovatelé se bezúspěšně odvolali. Poté podali stížnost k ESLP s námitkou, že zabránění styku, které zahrnovalo i omezení komunikace prostřednictvím pošty a telefonu, je porušením článku 8 Úmluvy. ESLP rozhodl, že k porušení článku 8 Úmluvy opravdu došlo. Zásah do práva na respektování rodinného života a korespondence byl legální. Avšak tento zákaz styku měl dalekosáhlé následky a proto nebyl nezbytný v demokratické společnosti.

U judikatury v oblasti rodinného práva jsem se čteně setkala s případy z České republiky. Jedním z nich je rozsudek z 18. července 2006 ve věci *Fiala v. Česká republika*.⁵⁷ V tomto případě ESLP posuzoval možnost výkonu práva na styk s dětmi ve vztahu k pasivitě vnitrostátních soudů. Stěžovatel namítal, že jeho případ nebyl projednán v přiměřené lhůtě a k porušení práva na rodinný život došlo z důvodu nezajištění výkonu práva na styk s dětmi. ESLP došel k závěru, že „ české orgány nevynaložily přiměřené a dostatečné úsilí k zajištění realizace stěžovatelova práva na styk s dětmi, a tím porušily jeho právo na respektování rodinného života zaručené článkem 8 Úmluvy.“⁵⁸

Dva dny na to byl judikován rozsudek ve věci *Koudelka vs. Česká republika*.⁵⁹ Stěžovatel tvrdil, že české orgány byly laxní v řízení o výkonu rozhodnutí o úpravě styku s jeho dítětem, a že tolerovaly matčino neplnění. ESLP se i zde zabýval, zda v daném případě je existence rovnováhy mezi zájmy zúčastněných osob a obecným zájmem, kterým je dodržování principů právního státu. Nakonec došel k závěru, že došlo k porušení stěžovatelova práva na rodinný život, protože české orgány

⁵⁵ *K. a T. vs. Finsko*, rozsudek ESLP, ze dne 27. dubna 2000, stížnost č. 25702/94

⁵⁶ *Andersson vs. Švédsko*, rozsudek ESLP, ze dne 20. ledna 1992, stížnost č. 12963/87

⁵⁷ *Fiala vs. Česká republika*, rozsudek ESLP, ze dne 18. července 2006, stížnost č. 26141/03

⁵⁸ Tamtéž, § 106

⁵⁹ *Koudelka vs. Česká republika*, rozsudek ESLP, ze dne 20. července 2006, stížnost č. 1633/05

nevynaložily dostatečné úsilí k revitalizaci stěžovatelova vztahu s dcerou a dovolily, aby spor byl fakticky vyřešen plynutím času. Dnes je proto v podstatě nemožné navázat vztah mezi stěžovatelem a jeho dcerou.

V říjnu téhož roku následoval rozsudek ve věci *Wallová a Walla vs. Česká republika*.⁶⁰ Manželům Wallovým byly odebrány děti a svěřeny do ústavní výchovy. Důvodem byla neschopnost zajistit dětem řádné bydlení, hygienu, výchovu a bydlení. Stěžovatelé se obrátili na Ústavní soud, avšak ten došel k závěru, že rozhodnuto bylo po právu. Manželé podali stížnost na ESLP a dovolávali se článku 8 a 14 Úmluvy. Tvrdili, že byli odloučeni od svých dětí a že české orgány selhaly v poskytnutí pomoci jejich rodině. ESLP konstatoval, že schopnost manželů Wallových vychovat své děti nebyla nikdy zpochybněna a citové vazby k dětem nebyly brány v potaz. Primárně se měly české orgány zaobírat otázkou pomoci rodině, protože rozdělení rodiny je radikální zásah do práva na respektování rodinného života. Z důvodu morální újmy stěžovatelů, jim ESLP přiznal satisfakci ve výši 10 000,- Euro.

Souhlasím s rozhodnutím ESLP, protože i dle mého názoru by měl stát nejprve usilovat o zlepšení situace rodiny. K takto radikálnímu zásahu by mělo dojít až v nejkrajnější situaci, v případech, kde se situace nelepší. Je dobré zmínit, že existují základní principy evropského rodinného práva v oblasti náhradní rodinné péče. Mezi tyto principy patří zájem o nejvyšší blaho dítěte, právo dítěte znát svůj původ a rodiče, dále právo na pravidelný styk s oběma rodiči a právo na zajištění náhradní rodinné péče státem, pokud je zde nemožnost rodinné péče.

Nejnovější rozsudek je *Bergmann vs. Česká republika*, týkající se styku dítěte s otcem.⁶¹ Bývalá stěžovatelova manželka, efektivně zabraňovala styku mezi dítětem a otcem. Touto skutečností se nejprve zabýval soud formou předběžného opatření a poté i udělením pokuty. Odvolací soud zrušil předběžné opatření i pokutu. Soud prvního stupně tedy upravil styk mezi dítětem a otcem, avšak odvolací soud styk mezi nimi vyloučil. Bohužel tento postup soudů nebyl v rámci České republiky napraven ani u Ústavního soudu. ESLP došel k závěru, že byl porušen článek 8 Úmluvy především proto, že stát má pozitivní povinnost se pokusit všemi prostředky zachovat vazbu mezi rodičem a dítětem. ESLP ve svém rozsudku kritizoval jak postoj soudů, tak správního orgánu.

⁶⁰ *Wallová a Walla vs. Česká republika*, rozsudek ESLP, ze dne 26. října 2006, stížnost č. 23848/04

⁶¹ *Bergmann vs. Česká republika*, rozsudek ESLP, ze dne 27. října 2011, stížnost č. 8857/08

Mám za důležité podotknout, že rozsudky proti České republice v oblasti rodinného života jsou časté. Doufejme, že české soudy a správní orgány nejen v tomto rozhodnutí spatří návod ve skutkově obdobných případech.

K zásahu do práva na rodinný život může dojít také v důsledku vyhoštění ze země. A to zejména pokud má vyhošťovaná osoba v zemi přijetí rodinné příslušníky, nebo ve své rodné zemi několik let nebyla a navíc neumí tamní jazyk.

V rozsudku ve věci *Moustaquim vs. Belgie*⁶² byl stěžovatel marocké národnosti deportován z důvodu spáchání více trestných činů. ESLP došel k závěru, že tento zásah do jeho rodinných práv byl nepřiměřený, protože jeho rodinní příslušníci žijí v Belgii. V Maroku nebyl natrvalo od svých 2 let a v posledních dvaceti letech ho navštívil pouze dvakrát.

Dalším příkladem je případ *Beldjoudi vs. Francie*.⁶³ Stěžovatel byl vyhoštěn do Alžírsko, protože opomenul učinit patřičná prohlášení k prodloužení francouzského občanství. Pan Beldjoudi strávil čtyřicet let ve Francii, kde má i manželku a rodinu a navíc neumí mluvit alžírsky.⁶⁴

4.3. Obydlí

Obecně pojem „obydlí“ ve smyslu článku 8 Úmluvy je tam, kde někdo žije s určitou trvalostí. I zde musíme přihlížet k okolnostem daného případu. Toto je základní pojetí, které je dotvářeno judikaturou ESLP. V případě *Gillow vs. Velká Británie* z roku 1986 ESLP konstatoval, že obydlím může být pojata i místo, kde jedinec nepobýval určitou dobu, avšak toto místo za domov a obydlí vnímá a chce se do něj vrátit. Dalším rozsudkem, který posunul pojem „obydlí“ i jiným směrem a reagoval na vývoj společnosti, je velice známý rozsudek ve věci *Niemetz vs. Německo* z roku 1992. V tomto případě ESLP judikoval, že i obchodní prostory mohou být

⁶² *Moustaquim vs. Belgie*, rozsudek ESLP, ze dne 18. února 1991, stížnost č. 12313/86

⁶³ *Beldjoudi vs. Francie*, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1992, stížnost č. 12083/86

⁶⁴ HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 217-219 s.

brány jako obydlí. V dnešní době nespočet lidí vykonává svoji obchodní činnost ze svého obydlí, čímž se maže hranice mezi domovem a kanceláří.⁶⁵

Podrobněji k případu *Niemetz vs. Německo*.⁶⁶ Stěžovatelem byl advokát, v jehož domě byla provedena domovní prohlídka, která se týkala korespondence profesní i soukromé. S žalobou neuspěl u vnitrostátních soudů, tudíž se domáhal svého práva u ESLP. Vláda namítala, že dle jejich názoru Úmluva neslučuje pojem soukromého života a obydlí vůči profesnímu životu a kanceláři. ESLP se tedy začal zabývat otázkou této limitace a dospěl k názoru, že profesní činnost také zahrnuje aspekty soukromého života. Vzhledem k tomu, že již dříve ESLP v případech korespondence mezi advokátem a klientem nepřipustil možnost, že by článek byl neaplikovatelný z důvodu profesní povahy korespondence, nemůže tento rozdíl činit v tomto případě. Tudíž ESLP konstatoval, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, a to zásahem do práv stěžovatele prohlídkou kanceláře.⁶⁷

Navazujícím případem na předešlý rozsudek je *Wieser a Bicos Beteillingugen GmbH vs. Rakousko*.⁶⁸ Předmětem stížnosti byla prohlídka advokátní kanceláře a zabavení zde uložených elektronických dat. Již v předešlém rozsudku ESLP stanovil, že prohlídka advokátní kanceláře je zásahem do práva na respektování obydlí. I prohlídka obchodních prostorů je považována za zásah do práva na respektování obydlí. V tomto případě si ale stěžovatelé nestěžují ani na prohlídku obchodních prostor, ani na zabavení listin. Pro výše zmíněný soud bylo závažnější také to, že rakouské právo poskytuje dostatečné procesní záruky, ale že ve vztahu k elektronickým datům nebyly dodrženy. Například člen advokátní komory, který byl přítomen při prohlídce, byl tak zaneprázdněn zabavováním listin, že nedohlídl na zabavování elektronických dat. Navíc protokol o prohlídce se seznamem elektronických souborů nebyl vyhotoven na konci prohlídky, ale až později. Elektronická data obsahovala totožné informace jako zabavená papírová dokumentace, ze které část soudce vrátil stěžovatelům, jelikož podléhá profesní mlčenlivosti. Z logiky věci se dalo očekávat, že také elektronická data se stejným obsahem budou

⁶⁵ KILKELLY, Ursula. Directorate General of Human Rights. Council of Europe. Human Rights handbooks, No. 1. *The right to respect for private and family life*. Germany: F-67075 Strasbourg Cedex, 2001 [online], [cit. cit. 2012-03-10]. s. 19. Dostupný z WWW: http://www.coe.int/human_rights/

⁶⁶ *Niemetz vs. Německo*, rozsudek ESLP, ze dne 16. prosince 1992, stížnost č. 13710/88

⁶⁷ ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: 1. část - Úmluva. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, 381-383 s.

⁶⁸ *Wieser a Bicos Beteillingugen GmbH vs. Rakousko*, rozsudek ESLP, ze dne 6. října 2006, stížnost č. 74336/01 (nepublikováno)

vrácena, protože rovněž obsahují povinnost mlčenlivosti, přičemž tato mlčenlivost advokáta slouží především k ochraně klienta. ESLP konstatoval, že prohlídka a zabavení elektronických dat jsou zásahem do práva na respektování korespondence a obydlí dle článku 8 Úmluvy.⁶⁹

Jedním z novějších případů je rozsudek ve věci *Moreno Gómez vs. Španělsko*.⁷⁰ Paní Moreno Gómez si stěžovala na rušení nočního klidu a hluk, který se rozléhal z nočních podniků v blízkosti jejího bydliště. ESLP konstatoval, že do práva na respektování obydlí se zahrnuje i klidné užívání tohoto fyzického prostoru. Zásahem do práva na respektování obydlí je jak fyzické vniknutí, tak také nemateriální jako je např. hluk, emise a pachy. Dále výše zmiňovaný soud připomněl, že sice hlavním záměrem článku 8 Úmluvy je chránit jednotlivce před svévolnými neoprávněnými zásahy veřejné moci, ale i tak tento článek zahrnuje přijetí opatření týkajících se respektování soukromého života až po vztahy mezi jednotlivci, tedy i pozitivní povinnosti. Stížnost paní Moreno Gómez se netýkala zásahu veřejné moci do jejího práva. Stěžovala si na to, že orgány veřejné moci nepřijaly žádná opatření, aby ukončily zásahy třetích osob do výkonu jejího práva. Zjištěná intenzita hluku v nočních hodinách přesahovala povolenou hranici. Navíc stěžovatelka toto musela snášet několik let. Z těchto důvodů vyvodil ESLP závěr, že došlo k zásahu do práva na respektování obydlí chráněného článkem 8 Úmluvy.⁷¹

Nejspekulovanějším rozsudkem ESLP v této oblasti je jistě *Chapman vs. Spojené Království* z roku 2001.⁷² V tomto případě odmítl stát vydat stavební povolení k umístění karavanu na pozemek stěžovatelce romského původu. V tomto případě se nakonec většina soudců přiklonila na stranu státu. Z toho vyplývá, že pojem mobilního obydlí, jako je např. karavan, není ještě zahrnut do článku 8 Úmluvy. Tento případ se dotýká také práva na ochranu tradičního života, kde karavan ke kočovnému životu Romů určitě patří. K této otázce se ESLP v tomto případě vyjádřil takto „*Avšak i když fakt přináležitosti k menšině s tradičním stylem života odlišným od většiny nezakládá imunitu před obecnými zákony, které mají zabezpečit statky společnosti jako celku, jako například životní prostředí, může mít dopad na způsob, jakým tyto zákony mají*

⁶⁹ Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech [online]. 2008 [cit. 2012-03-10]. Dostupná z http://www.cak.cz/files/2291/Evropska_rukojet_2008.pdf

⁷⁰ *Moreno Gómez vs. Španělsko*, rozsudek ESLP, ze dne 16. listopadu 2004, stížnost č. 4143/02

⁷¹ Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech [online]. 2008 [cit. 2012-03-10]. Dostupná z http://www.cak.cz/files/2291/Evropska_rukojet_2008.pdf

⁷² *Chapman vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 18. ledna 2001, stížnost č. 27238/95

být prováděny. Jak bylo uvedeno v případě Buckley, zranitelné postavení cikánů jako menšiny znamená, že je třeba brát zvláštní zřetel na jejich potřeby a odlišný styl života, a to jak v příslušném regulačním plánovacím rámci, tak při dosahování rozhodnutí v konkrétních případech [...] v tomto smyslu je tudíž smluvním státům kladeno na základě článku 8 za povinnost umožnit „cikánský způsob života“.“ Dále konstatoval, že dostupnost náhradního bydlení je skutečností, nad kterou by se měly úřady nejprve zamýšlet. Tímto ESLP v podstatě konstatoval, že vystěhování s neposkytnutím náhradního ubytování by mohlo být v rozporu s článkem 8 Úmluvy. Dále ESLP konstatoval, že čím vhodnější je náhradní ubytování, tím menší je zásah do jedincových práv. V tomto případě bylo stěžovatelce nabídnuto náhradní ubytování, což vedlo k většinové shodě soudců v neporušení článku 8 Úmluvy.⁷³

Z judikatury ESLP je nutné v této problematice vyvozovat, že právo na respektování obydlí je i v nájmu bytu. Pojem obydlí se totiž v žádném případě neváže na majetková práva.

4.4. Korespondence

Pojem korespondence se také vyvíjí především technickým pokrokem. Do tohoto pojmu můžeme v dnešní době zahrnout také korespondenci formou emailů. Zásahem do práva na respektování korespondence je odposlech telefonních hovorů, čtení i zadržování korespondence. Tento zásah lze považovat za zákonný, pokud je na základě zákona, sleduje jeden z legitimních cílů v odstavci 2 článku 8 Úmluvy a je nezbytný v demokratické společnosti.

Již ve výše zmíněném rozsudku *Niemetz vs. Německo* ESLP konstatoval, že článek 8 Úmluvy nepoužívá žádná adjektiva k pojmu „korespondence“ a ve vztahu ke korespondenci ve formě telefonních hovorů už i dříve stanovil, že není třeba takovouto kvalifikaci činit.⁷⁴

⁷³ Podmínky bydlení Romů a Travellerů v Evropské unii. Srovnávací zpráva. Agentura evropské unie pro základní práva [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z:

http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/ROMA_HOUSING_COMPARATIVE-final_CS.pdf

⁷⁴ ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: 1. část - Úmluva. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, 382 s.

Judikatura týkající se písemného formátu je většinou z vězeňského prostředí, mezi vězněm a jeho rodinou nebo advokátem. V rozsudku ve věci *Silver a další vs. Spojené Království* ESLP rozhodl, že nedoručování nebo držení dopisů vězňů určeným osobám nemělo podklad ve vnitrostátním právu.⁷⁵

K písemné korespondenci uvedu dva rozsudky ESLP, jeden týkající se zadržování dopisů vězně patřících Evropské komisi pro lidská práva, druhý týkající se dopisování mezi dvěma osobami drženými ve vazbě.

Prvním zmiňovaným případem je *Campbell vs. Spojené Království*.⁷⁶ Stěžovatel byl vězeň a tvrdil, že mu byla otvírána korespondence určená výhradně advokátovi a i dopisy určené Evropské komisi pro lidská práva. Když se ESLP začal tímto případem zabývat, vyvstalo jádro problému v pojmu „nezbytnost v demokratické společnosti“. Tento pojem do sebe začleňuje naléhavou sociální potřebu a proporcionalitu mezi zásahem a sledovaným legitimním účelem. ESLP došel k závěru, že určitá míra kontroly korespondence vězňů je přípustná. Vězeňské orgány mohou otevřít korespondenci mezi advokátem a vězněm, ale jen v případě, pokud se domnívají, že korespondence obsahuje zakázaný předmět, který ale nelze odhalit jinými běžnými prostředky. Z toho vyplývá, že tento postup vězeňských orgánů nesmí být automatický. ESLP tedy vyhověl stížnosti a konstatoval, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Druhým případem je rozsudek ve věci *Pfeifer a Plankl vs. Rakousko*.⁷⁷ Stěžovateli byli paní P. a pan P., oba dva byli ve vazbě, kde si dopisovali. Tyto dopisy procházely pod rukama vyšetřujícího soudce. Tento soudce jeden jejich dopis cenzuroval tak, že vymazal některé odstavce, ve kterých byl urážen personál věznice. Již v předcházejícím případě ESLP potvrdil, že jistá kontrola korespondence není v rozporu s článkem 8. V tomto případě je ale na místě pochybnost o vážnosti sledovaného legitimního cíle. Zásah do práv paní P. a pana P. byl nad míru nezbytnosti v demokratické společnosti a tedy nepřiměřený. Z toho důvodu ESLP dospěl k závěru, že byl porušen článek 8 Úmluvy.⁷⁸

⁷⁵ HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 220 s.

⁷⁶ *Campbell vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 25. března 1992, stížnost č. 13590/88

⁷⁷ *Pfeifer a Plankl vs. Rakousko*, rozsudek ESLP, ze dne 25. února 1992, stížnost č. 10802/84

⁷⁸ ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: 1. část - Úmluva. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, 391 s.

Jak jsem již zmínila na začátku kapitoly, zásahem do práva na respektování korespondence je též odposlech telefonních hovorů. Počet stížností v této oblasti se v posledních letech navyšuje. Vyžaduje se ochrana vnitrostátního práva proti svévolným zásahům státní moci. ESLP ve svém rozsudku ve věci *Kruslin a Huvig vs. Francie* stanovil požadavky na kvalitu zákona k vyloučení zneužití. V takovém zákoně musí být „*definice kategorií osob, na které může být soudně nařízen odposlech, povaha trestných činů, jež mohou vést k nařízení, stanovení maximálního trvání výkonu opatření, podmínky sestavení souhrnných zpráv obsahujících zaznamenané hovory, opatření, jaká je potřeba přijmout k zajištění předání uskutečněných nahrávek, nedotčených a kompletních, pro účely jejich případné kontroly soudem a obhajobou, okolnosti, za jakých může nebo musí být provedeno smazání nebo zničení těchto nahrávek, a to především po zproštění obvinění.*“⁷⁹

Jeden z prvních rozsudků, týkajících se telefonního odposlechu, byl v případě *Malone vs. Spojené Království*.⁸⁰ V tomto případě byl Státním tajemníkem nařízen tajný odposlech pana Malone. Ve vnitrostátní legislativě chybělo přesné určení okolností, za kterých lze stanovit, že se jedná o „tajný a potenciálně nebezpečný zásah do práva na respektování soukromého života a korespondence“. Na tomto základě ESLP konstatoval, že vnitrostátní zákon není dostatečně přesný a tudíž došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Proti České republice byl vydán rozsudek ve věci *Chadimová vs. Česká republika*.⁸¹ Proti stěžovatelce bylo vedeno trestní řízení z podezření padělání veřejné listiny v roce 1992. V této době byly stěžovatelce odposlouchávány telefonní hovory. V roce 1995 Ústavní soud nařídil, aby byly pásky zničeny, což se ovšem v plném měřítku nestalo. Stěžovatelka se odvolávala na porušení článku 8 Úmluvy s tím, že nebyly pásky se záznamy telefonátů zničeny. ESLP judikoval, že česká vláda měla pozitivní závazek zničit pásky z telefonních hovorů a protože tak neučinila, došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Dalším případem proti České republice je rozsudek ve věci *Heglas vs. Česká republika*.⁸² V roce 2000 byla jistě ženě uloupena značná suma peněz. Pan A. M. se

⁷⁹ HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 222 s.

⁸⁰ *Malone vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 2. srpna 1984, stížnost č. 8691/79

⁸¹ *Chadimová vs. Česká republika*, rozsudek ESLP, ze dne 18. dubna 2006, stížnost č. 50073/99

⁸² *Heglas vs. Česká republika*, rozsudek ESLP, ze dne 26. července 2007, stížnost č. 64209/01

stal podezřelým a policie mu začala odposlouchávat mobilní telefon. Poté se přiznal k zorganizování loupeže před svou přítelkyní, která měla pod oděvem skryté odposlouchávací zařízení. Stěžovatel byl odsouzen k 9 letům nepodmíněného odnětí svobody za trestný čin loupeže. Za dva hlavní důkazy soud označil výpis telefonních hovorů a přepis konverzace mezi panem A. M. a jeho přítelkyní. Pan A. M. se dále dovolával nelegálnosti přepisu rozhovoru mezi ním a jeho přítelkyní a výpisu telefonních hovorů. Vrchní soud odvolání zamítl, následně i Ústavní soud zamítl stížnost pana A. M. Před ESLP se stěžovatel dovolával toho samého jako při odvolání. ESLP připomněl, že české soudy obdržely výpis hovorů ze dvou dnů ještě před nařízením odposlechu. Navíc odposlech i záznam telefonních hovorů nařídil soudce v lednu 2000, ale ve skutečnosti ustanovení trestního řádu zmocňující orgány činné v trestním řízení k získání výpisů telefonní komunikace nabyly účinnosti až 1. července 2000. Z těchto důvodů ESLP konstatoval, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy, protože zásah do práva chráněného Úmluvou nebyl v souladu se zákonem. V otázce diktafonového záznamu mezi panem A. M. a jeho přítelkyní taktéž ESLP došel k závěru, že bylo porušeno stěžovatelovo právo na ochranu soukromého života.⁸³

⁸³ ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: 1. část - Úmluva. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, 308-310 s.

5. Nové oblasti rozhodování Evropského soudu pro lidská práva v 21. století

Úmluva je považována za živoucí instrument, který se mění v závislosti na společenském a technickém vývoji a plynutím doby. Tato vlastnost Úmluvy je nejvíce zřejmá u rozsudků, které ESLP judikoval již v novém 21. století.

5.1. Právo dítěte znát svůj původ a právo rodiče na „vzdání se dítěte“

Přelomovým rozhodnutím v této oblasti se stalo rozhodnutí ve věci *Odièvre vs. Francie* z roku 2003.⁸⁴ Stěžovatelka matka porodila anonymně a dala ji k adopci. Později se stěžovatelka začala zajímat o informace o biologické matce. Dle vnitrostátního práva bylo zapotřebí souhlasu biologické matky k odkrytí její identity a v tom stěžovatelka spatřovala porušení článku 8 Úmluvy. Dva zájmy, které ESLP posuzuje, jsou osobní povahy a to zájem dítěte znát svůj původ a zájem rodiče „vzdát se svého dítěte“. ESLP judikoval, že neshledává porušení článku 8 z toho důvodu, že vnitrostátní francouzská legislativní úprava je dle něj dostatečně rovnovážná.

5.2. Novodobá judikatura s aspekty otcovství

V předcházející podkapitole jsem krátce určila nejdůležitější rozsudek v oblasti práv dítěte na svůj původ a práva rodiče na „vzdání se dítěte“, tudíž je nanejvýš vhodné zahrnout do následující kapitoly otázku otcovství, která se před ESLP objevuje stále častěji.

⁸⁴ *Odièvre vs. Francie*, rozsudek ESLP, ze dne 13. února 2003, stížnost č. 42326/98

V této oblasti byly vydány rozsudky i v minulosti⁸⁵, z těch novějších bych zmínila případ *Shofman vs. Rusko*.⁸⁶ Dle vnitrostátních právních předpisů v Rusku bylo možné popřít otcovství jen do jednoho roku od momentu zapsání otcovství do matriky. Stěžovatel se dozvěděl, že není otcem až po dvou a půl roce od tohoto momentu, kdy začal žádat o rozvod a popření otcovství. V Rusku byla jeho žaloba z výše zmíněných důvodů zamítnuta. Stěžovatel se tedy obrátil na ESLP. Tento soud rozhodl ve prospěch stěžovatele. ESLP judikoval, že zavést v právním systému neměnnou a bezvýjimečnou promlčecí lhůtu bez ohledu na okolnosti případu, nelze v demokratické společnosti považovat za nutné a odůvodnitelné.

Proti České republice byla podána stížnost v případě *Kňákal vs. Česká republika*⁸⁷, nicméně se šetřila její přijatelnost a nakonec nebyla přijata. Opačný výsledek měla stížnost v roce 2006 ve věci *Paulík vs. Slovenská republika*.⁸⁸ Stěžovatel pan Paulík požadoval změnu pravomocného soudního rozhodnutí ve věci určení otcovství po třiceti letech. U původního rozhodnutí nevyvrátil otcovství, avšak nyní se podrobil zkoušce DNA, dle které není otcem již zletilého jedince. Pan Paulík využil všechny vnitrostátní prostředky, ale bez úspěchu. Stěžovatel namítal u ESLP porušení článku 8 Slovenskou republikou a to nesplnění pozitivní povinnosti státu zabezpečit rodinné a soukromé právo. ESLP opět zkoumal, zda je v tomto případě spravedlivá rovnováha mezi zájmem jednotlivce a společností. Nakonec došel k závěru, že v tomto případě zájem společnosti pozbývá na významu a tedy došlo k porušení článku 8 Úmluvy, protože není možné, aby právní domněnka převážila nad biologickou realitou a přáním zainteresovaných osob.

Mým vlastním postřehem je, že v rozsudcích ve věcech rodinných ESLP často pracuje s pojmy jako je „právní jistota v rodinných vztazích“ a „ochrana zájmů dítěte“. A shodným záměrem jeho judikátů je uvést biologickou skutečnost do souladu s právním stavem a rovnováha zájmů mezi jednotlivými aspekty rodičovství.

⁸⁵ Např. *Keegan vs. Irsko*, rozsudek ESLP ze dne 26. května 1994, stížnost č. 16969/90; *Kroon a další vs. Nizozemí*, rozsudek ESLP ze dne 27. listopadu 1994, stížnost č. 18535/91

⁸⁶ *Shofman vs. Ruská federace*, rozsudek ESLP ze dne 24. listopadu 2005, stížnost č. 74826/01

⁸⁷ *Kňákal vs. Česká republika*, rozhodnutí ESLP o přijatelnosti stížnosti, ze dne 8. ledna 2007, stížnost č. 39277/06.

⁸⁸ *Paulík vs. Slovenská republika*, rozsudek ESLP, ze dne 10. října 2006, stížnost č. 10699/05

5.3. Problematika kontaktu s rodinou z vazby

Případy odloučení rodičů od dětí z důvodu vazby spadají do oblasti práva na respektování rodinného života dle článku 8 Úmluvy. Stížnosti o téhle tématice se rozvíjí až v posledním desetiletí, tudíž je nezbytné je zahrnout do této kapitoly.

V této podkapitole se, *inter alia*⁸⁹, zmíním o dvou rozsudcích ESLP. Prvním velice zajímavým případem, je případ *Ucar vs. Turecko* z roku 2006.⁹⁰ Stěžovatel byl otcem syna, který spáchal sebevraždu ve vazbě. Stěžovatel měl za to, že byl porušen článek 8 úmluvy, když dle jeho názoru za únos, mučení i smrt syna může stát. Navíc v době uvalení vazby na jeho syna, mu nebyl dovolen styk ani s rodinou ani s advokátem. Syn pana Ucara byl unesen 5. října 1999 a podroben mučení, což doložil také lékař při prohlídce. Vláda namítala, že syna pana Ucara zatkla policie až 2. listopadu 1999, protože se choval podezřele a měl u sebe falešný identifikační průkaz. Poté soud pro státní bezpečnost na syna pana Ucara uvalil vazbu, ve které spáchal sebevraždu. ESLP konstatoval, že zde nebyly žádné právní prostředky pro pana Ucara a jeho syna, aby se mohli urychleně kontaktovat. Turecká legislativa neobsahovala problematiku kontaktu mezi osobou zadržovanou ve vazbě a její rodinou. ESLP došel k závěru, že držení syna pana Ucara ve vazbě po dobu devíti dnů bez možnosti kontaktovat rodinu je porušením článku 8 Úmluvy.

Jen krátce zmíním druhý případ *Kučera vs. Slovensko* z roku 2007.⁹¹ Stěžovatelem byl ředitel Okresního policejního oddělení. Jednou brzo ráno k němu domů vtrhli ozbrojení policisté s rozhodnutím policejního vyšetřovatele o obvinění z vyděračství. Stěžovatel byl poměrně dlouhou dobu ve vazbě, nakonec vnitrostátní soud rozhodl o nevině jeho i manželky. Stěžovatel podal stížnost k ESLP z toho důvodu, že mu během vazby nebylo umožněno se vidět s manželkou. ESLP vyslovil souhlas se stěžovatelovou stížností a tedy porušení článku 8 Úmluvy.

⁸⁹ Např. *Kalashnikov vs. Rusko*, rozsudek ESLP, ze dne 18. září 2001, stížnost č. 47095/99. V tomto případě ESLP konstatoval neopodstatněnost stěžovatelovy námitky ohledně omezení možnosti návštěv jeho rodiny ve vazbě.

⁹⁰ *Ucar vs. Turecko*, rozsudek ESLP, ze dne 11. dubna 2006, stížnost č. 52392/99

⁹¹ *Kučera vs. Slovensko*, rozsudek ESLP, ze dne 17. července 2007, stížnost č. 48666/99

5.4. „L'autonomie personnelle“ neboli osobní autonomie

Název podkapitoly jsem zvolila z toho důvodu, že tento pojem se poprvé objevil v rozsudku, o kterém jsem se chtěla zmínit. Pojem osobní autonomie se zařazuje do práva na respektování soukromého života. Případy, o kterých se chci zmínit, jsou *Pretty vs. Spojené Království* z roku 2002, který je nejznámějším a nejdiskutovanějším rozsudkem ESLP v 21. století a případ *Haas vs. Švýcarsko* z roku 2011.

Rozsudek ve věci *Pretty vs. Spojené Království*⁹² se samozřejmě týká několika článků Úmluvy, ale moje diplomová práce se zaměřuje pouze na článek 8, tak i tento případ budu vykládat pouze ve spojitosti s tímto článkem. Při posuzování případu si byl ESLP vědom faktu, že jeho rozhodnutí bude mít velký vliv na případnou budoucí vnitrostátní legislativu ve vztahu k „eutanazii“.

Stěžovatelkou byla paní Diane Pretty, která měla nemoc motorických neuronů, která se projevuje postupným ochabnutím těla. Tato nemoc je neléčitelná a ke smrti dochází ochabnutím dýchacích cest a pneumonii. Již v době podání stížnosti měla pokročilou fázi této nemoci. Paní Pretty chtěla být ušetřena bolesti a ztráty důstojnosti v důsledku nemoci.

Dle anglického vnitrostátního práva není sebevražda trestným činem, avšak z důvodu pokročilé nemoci u stěžovatelky již nemohla tento čin spáchat sama. Paní Pretty měla za to, že zákaz asistované sebevraždy anglickým právem a odmítnutím prokuratury poskytnout imunitu jejímu manželovi v případě napomáhání k sebevraždě, jsou porušena její práva zakotvená v článcích 2,3,8 a 14 Úmluvy.

Žalobkyně operovala ve své žalobě s pojmy „sebeurčení“ a „osobní autonomie“. Právo na sebeurčení vykládala jako právo rozhodovat o vlastním těle a tedy i o vlastní smrti. K tomuto se ESLP vyjádřil ve smyslu, že právo na respektování soukromého života je tak široké, že jej nelze přesně definovat. Dle odstavce druhého článku 8 Úmluvy je zásah do chráněných práv možný z důvodu nezbytnosti pro demokratickou společnost, v souladu se zákonem a sledováním legitimního cíle. ESLP se podrobněji zabýval souladem s vnitrostátním zákonem z roku 1961 s konkrétním §

⁹² *Pretty vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 29. března 2002, stížnost č. 2346/02

2, kde se stanoví „...je zamýšleno k zachování života prostřednictvím ochrany slabých a bezbranných, a obzvláště těch, kteří nejsou schopni informovaně rozhodovat o aktech, jejichž záměrem je ukončení života nebo pomoc při ukončení života. *Ration legis* je v tomto případě pojem „bezbrannost života“. ESLP ponechává volnou úvahu státu k posouzení rizik zneužití, pokud by byly do zákona vsunuty výjimky týkající se možnosti asistované sebevraždy.⁹³

ESLP na závěr konstatoval, že k porušení článku 8 Úmluvy nedošlo. Zásah do práv paní Pretty, ke kterému došlo státem, lze považovat za „nezbytné v demokratické společnosti“. Neshledává ani pochybení v charakteru asistované sebevraždy, který je všeobecný.

Je třeba dodat, že ESLP neshledal porušení práv ani v jednom z posuzovaných článků Úmluvy.

Druhý rozsudek ve věci *Haas vs. Švýcarsko*⁹⁴ se týkal otázky odmítnutí poskytnutí lékařských prostředků osobě trpící psychickými obtížemi.

Pan Hass, který se už dvakrát pokusil o sebevraždu, již dvacet let trpí maniodepresivní psychózou. Po neúspěšných pokusech o sebevraždu požádal několik lékařů o vypsání lékařského receptu na sodík pentobarbital k důstojnému ukončení života. Lékaři odmítli. Tento případ došel až před ESLP se stížností porušení respektování práva na soukromí život, tedy článku 8 Úmluvy.

ESLP připodobnil tento případ k případu *Pretty vs. Spojené Království*, ve kterém již konstatoval, že vyhnout se nedůstojnému a bolestivému životu spadá do rozsahu článku 8, navíc je zapotřebí, aby stěžovatel byl schopen formulovat vlastní vůli a také jednat v jejím záměru. Z toho plyne, že právo paní Pretty je odlišné od práva pana Haase. U paní Pretty chyběla fyzická zdatnost spáchání sebevraždy, kdežto u pana Haase nastaly technické překážky na cestě k získání receptu se smrtícím sodíkem. Zde můžeme spatřit skutečnost, že pan Haas splňuje podmínky vyřčené ESLP u případu Pretty. Z toho důvodu ihned na začátku šetření případu, ESLP konstatoval, že se nejedná o případ na právo zemřít. Vystává zde jiná otázka, a to „Má stát pozitivní povinnost přijmout opatření k umožnění spáchání důstojné sebevraždy?“

⁹³ Zdravotnické právo v praxi: Otázka eutanázie z pohledu judikatury Evropského soudu pro lidská práva[online]. 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://pravo.solen.cz/>

⁹⁴ *Haas vs. Švýcarsko*, rozsudek ESLP, ze dne 20. ledna 2011, stížnost č. 31322/07

U smluvních států Rady Evropy neexistuje konsensus v otázce asistované sebevraždy, tudíž je státům dána značná míra uvážení v této problematice.

Na závěr ESLP se shodl, že vazba na získání sodíku pentobarbitalu přes lékařský recept je dostačující a žádaná k ochraně proti zneužití. Tento lékařský recept mohl být vydán panu Haasovi na základě kompletního psychiatrického vyšetření. ESLP neměl za to, že by pro pana Haase bylo nemožné najít odborníka, který by toto vyšetření provedl.

ESLP jednomyslně došel k závěru, že článek 8 Úmluvy porušen nebyl.⁹⁵

5.5. Právo na potrat a umělé oplodnění

Právo na potrat a umělé oplodnění jsem spojila do jedné kapitoly, protože mám za to, že spolu souvisí. Obě problematiky můžeme zařadit do práva na ochranu fyzické a psychické integrity.

Pro problematiku práva na potrat jsem zvolila zajímavý rozsudek ESLP ve věci *Tysiac vs. Polsko*.⁹⁶ Již z důvodu náboženského založení obyvatelstva v Polsku je předvídatelný postoj k této problematice v této zemi.

Stěžovatelkou je matka několika dětí, která trpí závažnou myopií, tzn., že vidí maximálně na vzdálenost 1,5 metru, a proto žádala o provedení interrupce u nechtěného těhotenství. ESLP konstatoval, že jako základní otázku je třeba posoudit pozitivní povinnosti státu. V této oblasti rozhodl, že ke splnění pozitivní povinnosti státu nedošlo, protože stát nezajistil efektivní ochranu k respektování stěžovatelčiných práv chráněných článkem 8 Úmluvy. Pokud žena splňuje podmínky pro legální interrupci, ale přitom nezíská souhlas lékařů, nezajišťuje pro tyto případy polské právo ochranu pro uskutečnění výkonu interrupce. ESLP došel tedy k závěru, že Polsko porušilo článek 8 Úmluvy.

Dále jsem vybrala známý rozsudek *A, B a C vs. Irsko* z roku 2010.⁹⁷ Na úvod je třeba zmínit, že potrat je v Irsku legální jen v případě reálného a vážného nebezpečí ohrožení života matky, kterému může být zabráněno právě přerušением těhotenství.

⁹⁵ Bulletin centra pro lidská práva a demokratizaci: Aktuální otázky lidských práv [online]. 2012 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z:

<http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20III/bulletin-LP-III-2.pdf>

⁹⁶ *Tysiac vs. Polsko*, rozsudek ESLP, ze dne 20. března 2007, stížnost č. 5410/03

V Irsku proběhlo v roce 1992 referendum, kterým byly vytvořeny dva nové dodatky k Ústavě. Tyto dodatky zrušily existující zákaz cestování do zahraničí za účelem potratu a informovaly obyvatelstvo o této legální možnosti potratu v zahraničí.

Stěžovatelkami byly tři těhotné ženy, které chtěly podstoupit potrat z důvodu jejich životní situace. První ženou byla nezaměstnaná samoživitelka, která již měla několik dětí v pěstounské péči a přála si je dostat zpět k sobě, avšak další dítě by její situaci ještě více zkomplikovalo. Druhá žena se právě samoživitelkou stát nechtěla. Třetí žena měla rakovinu a nebyla si jistá, zda porod může ohrozit kvalitu jejího života nebo její léčba již poškodila zárodek. Tyto stěžovatelky podstoupily potrat v Anglii, což z hlediska finančního i psychického bylo pro ně náročné.

Všechny tři stěžovatelky shodně namítaly, že jim byla irským právním systémem upřena možnost podstoupit potrat v Irsku.

V případě prvních dvou stěžovatelek ESLP konstatoval, že nebyl porušen článek 8 Úmluvy, protože Irsko je postaveno na morálních zásadách a stát má možnost volného uvážení.

U třetí stěžovatelky ESLP vyslovil porušení článku 8 Úmluvy, protože stěžovatelka neměla možnost postoupit potrat zákonnou cestou v Irsku, i když má rakovinu. ESLP konstatoval, že ustanovení irského práva je příliš široké.

Jeden z nejnovějších rozsudků v oblasti umělého oplodnění je ve věci *S. H. a další vs. Rakousko*.⁹⁸ Stěžovateli byly dva manželské páry, které se pokoušely o otěhotnění. U prvního páru byl manžel neplodný, proto jeho manželka žádala o dárcovské oplodnění *in vitro*. U druhého páru, manželka žádala o dárcovská vajíčka, z důvodu její nemoci. Rakouská legislativa nepřipouští, aby genetickým rodičem byl jen jeden partner.

Senát ESLP konstatoval, že k diskriminaci těchto párů došlo oproti jiným párům, které k oplodnění *in vitro* nepotřebují dárce. Tedy určil, že došlo k porušení článku 8 a 14 Úmluvy. S rozsudkem Rakousko nesouhlasilo a odvolalo se k velkému senátu ESLP. Senát ESLP došel k závěru, že v této otázce prozatím není konsensus

⁹⁷ *A, B a C vs. Irsko*, rozsudek ESLP, ze dne 16. prosince 2010, stížnost č. 25579/05

⁹⁸ *S.H. a další vs Rakousko*, rozsudek ESLP, ze dne 23. února 2011, stížnost č. 57813/00

států, tedy je zde větší míra pro uvážení států. Tedy dle velkého senátu ESLP nedošlo k porušení článku 8.⁹⁹

Dle mého názoru v těchto dvou oblastech můžeme do budoucna očekávat konsensus států ve prospěch práva na potrat a umělé oplodnění.

5.6. Právo na svobodný sexuální život

Tato kapitola navazuje na dřívější podkapitulu se stejným názvem. Podrobněji se zde zaměřím na vývoj v této problematice v posledních letech.

Kapitulu rozdělím na judikaturu v oblasti homosexuality, transsexuality a sadomasochismu.

5.6.1. Homosexualita v judikatuře ESLP

Pojem homosexuality můžeme označit jako specifické sexuální chování vyznačující se pohlavní náklonností ke stejnému pohlaví.

Uvedená judikatura ESLP představuje viditelný vývoj ve vnímání homosexuality společností. Jedná se o vývoj od vyloučení homosexuálů z ozbrojených sil a poté trestnosti homosexuality až možnosti sňatku a adopce dětí homosexuály. Vliv judikatury ESLP ke změně ve vnímání homosexuality můžeme zaznamenat, *inter alia*, v Irsku, kde v závislosti na rozsudek ve věci *Dudgeon vs. Spojené Království*, byla zrušena trestnost homosexuality. Na tyto změny reagovaly také USA, i když nejsou smluvní stranou Úmluvy.

Podkapitulu nejprve zaměřím na otázky diskriminace, poté na možnost sňatku a nakonec na žádost o adopci. Tyto tři okruhy představují nejvýznamnější oblasti judikatury ESLP ve vztahu k homosexualitě.

⁹⁹ Bulletin centra pro lidská práva a demokratizaci: Aktuální otázky lidských práv [online]. 2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20III/bulletin-LP-III-2.pdf>

ESLP v minulosti judikoval, že věková hranice mezi homosexuálním a heterosexuálním stykem může být jiná. Až v roce 2001 ve věci *Sutherland vs. Spojené Království*¹⁰⁰ bylo toto změněno. Ve Velké Británii byl trestný homosexuální styk do 18 let a heterosexuální styk do 16 let. Stěžovateli bylo 16 let a hrozil mu trest právě za homosexuální styk. Komise konstatovala, že rozdílná věková hranice sice není diskriminační, ale doporučuje ji snížit na společných 16 let. Velká Británie snížila věkovou hranici na 16 let pro homosexuální styk s platností od roku 2001. Tuto novelizaci Velká Británie zakotvila ještě před rozhodnutím ESLP, z toho důvodu ESLP případ odložil. Velmi podobnými případy jsou rozsudek ve věci *L a V vs. Rakousko*¹⁰¹ a *S. L. vs. Rakousko*¹⁰². Rakouský trestní zákoník zakotvoval pro případ intimního poměru nižší věkovou hranici pro heterosexuály než pro homosexuály. I v tomto případě ještě před rozsudkem ESLP došlo k novelizaci a zakotvení stejné věkové hranice pro homosexuální i heterosexuální intimní styky na 16 let.

Velmi aktuální otázkou se stal sňatek a na to navazující adopce homosexuálním párem. Poprvé kdy ESLP rozhodoval o sňatku dvou lidí stejného pohlaví, bylo v případě *Schalk a Kopf vs. Rakousko*.¹⁰³ Stěžovatelům nebylo po právní stránce umožněno právo na uzavření manželství. Dále se dožadovali novodobějšího výkladu článku 12 Úmluvy a to práva na uzavření manželství, toho, že výše zmíněné právo je zaručeno mužům a ženám a nikoliv pouze mužům s ženami. Toto ESLP zamítl. ESLP měl možnost se vyjádřit k otázce diskriminace homosexuálních párů ve světle práva na rodinný život. ESLP konstatoval, že není pochyb o ochraně homosexuálů v článku 8 Úmluvy, ale že je třeba určit, zda jsou chráněni a naplňují znaky práva na rodinný život a tedy i vyšší ochrany. V této otázce se obrátíme na dřívější rozsudek ve věci *Mata Estevez v. Španělsko*, kde bylo konstatováno, že homosexuální intimní dlouhotrvající vztah má společný základ v právu na rodinný život. Jestliže státy mají odlišné chování k homosexuálním a heterosexuálním párům, musí být postaveno na závažném důvodu a při použití přiměřených prostředků ke sledování legitimního cíle. Odpovědí na otázku, jestli mají homosexuální partneři právo dovolávat se legálního zakotvení alternativy manželství, je skutečnost, že i v 21. století mají státy v této problematice velkou míru uvážení. I v tomto století je to pouze

¹⁰⁰ *Sutherland vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 27. března 2001, stížnost č. 25186/94

¹⁰¹ *L a V vs. Rakousko*, rozsudek ESLP, ze dne 9. ledna 2003, stížnost č. 39392/98

¹⁰² *S. L. vs. Rakousko*, rozsudek ESLP, ze dne 9. ledna 2003, stížnost č. 45330/99

¹⁰³ *Schalk a Kopf vs. Rakousko*, rozsudek ESLP, ze dne 24. června 2010, stížnost č. 30141/04

menšina států, které právně legalizují vztahy homosexuálů. Z důvodu široké míry uvážení, která se státům ponechává, nedošel v tomto případě v otázce diskriminačního zacházení ESLP k vyslovení porušení článku 8 Úmluvy ze strany Rakouska. Výše zmiňovaný soud konstatoval, že rozdílná právní úprava institutu registrovaného partnerství či manželství odpovídá současnému vývoji ve smluvních státech. Při současném vývoji určitě můžeme v budoucnu očekávat uznání homosexuálního partnerství i judikaturou ESLP.

ESLP chce v této otázce prozatím ponechat volnou míru uvážení státům, aby se postupně jejich obyvatelé vyrovnávali a státy reagovaly na tuto citlivou problematiku, aniž by byli nuceny nadnárodní judikaturou.

Za dva nejdůležitější rozsudky v oblasti adopce můžeme považovat rozsudky ve věci *Fretté vs. Francie* a *E. B. vs. Francie*.

Stížnost ve věci *Fretté vs. Francie*¹⁰⁴ z roku 2010 se týkala neumožnění adopce homosexuálnímu páru. Adopce nebyla umožněna z důvodu nevhodného způsobu života a nemožnosti vytvoření vhodného domova žadatelem. Tento žadatel si stěžoval na zamítnutí jeho žádosti o adopci z důvodu jeho sexuální orientace, ke které se přiznal. ESLP konstatoval, že sexuální orientace byla důležitým měřítkem pro možnost adopce. Francouzské orgány chránily práva a zdraví potenciálně adoptovaného dítěte jakožto legitimní cíl. I v tomto případě ESLP judikoval neporušení článku 8 Úmluvy, z důvodu volného uvážení států a neporušení principu proporcionality.

Druhým známým rozsudkem je rozhodnutí ve věci *E. B. vs. Francie* z roku 2008.¹⁰⁵, který se týkal zamítnutí žádosti o adopci ženy žijící v lesbickém stabilním vztahu. Odůvodněním pro zamítnutí žádosti byl chybějící mužský činitel a neaktivní přístup partnerky. ESLP porovnával tento případ s případem pana Fretté a konstatoval, že v těchto případech jsou veliké rozdíly v povahových rysech i dlouhotrvajícím stabilním partnerstvím. Postoj partnerky je důležitý pro zjištění do jakého prostředí by dítě po adopci přišlo. Avšak rozhodujícím kritériem francouzských orgánů pro zamítnutí adopce byla skutečnost, že se jednalo o homosexuální osobu. Francie dostatečně neodůvodnila legální cíl, proč zachází rozličně s heterosexuálním a

¹⁰⁴ *Fretté vs. Francie*, rozsudek ESLP, ze dne 24. června 2010, stížnost č. 39392/98

¹⁰⁵ *E. B. vs. Francie*, rozsudek ESLP, ze dne 22. ledna 2008, stížnost č. 43546/02

homosexuálním žadatelem o adopci. Francie povoluje adopci i jednotlivcům. ESLP z těchto důvodů konstatoval, že došlo také k porušení článku 8 Úmluvy.

Závěrem můžeme zmínit, že v Evropě nepanuje jednotný názor na adopci homosexuály. Opakem je Kanada a Spojené státy americké, vyjma státu Florida, kde adoptovat děti mohou všichni jednotlivci, tedy i homosexuálové.

5.6.2. Transsexualita v judikatuře ESLP

Na úvod je vhodné ozřejmit tento pojem. Transsexualita je pouze otázkou pohlavní identity a úpravy pohlavních znaků, se kterými se transsexuál zosobňuje. Můžeme jí definovat jako rozpor mezi vrozeným pohlavím a pohlavím, k němuž se ta osoba hlásí. Transsexuálové jsou buď původně pohlaví mužského MtF (male-to-female), nebo pohlaví ženského FtM (female-to-male). V dnešní době je možná operativní změna pohlaví. S touto změnou pohlaví do značné míry souvisí i legální úprava dokladů, jména a příjmení.¹⁰⁶

Nejznámějším je rozsudek ve věci *Christine Goodwin vs. Spojené Království*.¹⁰⁷ V tomto případě byla stěžovatelkou (před změnou pohlaví MtF) paní Goodwin, kterou v práci obtěžovali spolupracovníci. Vnitrostátní právo jí neposkytlo ochranu z toho důvodu, že právně byla mužem. Ze zdravotních důvodů byla ze zaměstnání propuštěna a při nástupu do nového zaměstnání bylo z čísla pojištěnce zřejmé, jakého je pohlaví. Kvůli tomu žádala o změnu čísla, nicméně jí také nebylo vyhověno. Po zjištění původní identity zaměstnanci měla i v novém zaměstnání problémy. Navíc se chtěla paní Goodwin vdát, což jí také nebylo umožněno. Navíc na úřadě byly její osobní údaje ve složce se zvláštním režimem. ESLP k tomuto případu usoudil, že paní Goodwin nebylo zaručeno Spojeným Královstvím právo na soukromý život a svatbu. Přiznal jí tedy přiměřené zadostiučinění. ESLP zdůraznil nelogičnost

¹⁰⁶ Translide: Co je to transsexualita? [online]. 1998 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.translide.cz/transsexualita-faq>

¹⁰⁷ *Christine Goodwin vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 11. července 2002, stížnost č. 28957/95

zaplacení operace změny pohlaví britskou státní pojišťovnou a současné nepovolení změny identity.¹⁰⁸

Na tento rozsudek reagovalo Spojené Království po půl roce, kdy ustanovilo legislativní skupinu k vytvoření návrhu zákona týkajícího se práv transsexuálů a odstranění jejich diskriminace vůči zbytku společnosti.

V případě *Van Kück vs. Německo*, týkajícím se změny pohlaví, ESLP konstatoval, že břemeno navrhovatele, který měl prokázat lékařskou nezbytnost chirurgické změny pohlaví pro účely zpětné úhrady nákladů od pojišťovny, bylo pro navrhovatel neúměrné.¹⁰⁹

Po seznámení se s touto problematikou, lze dojít k závěru, že převážná většina rozsudků, tedy přijatých stížností, je proti Spojenému Království. Za příklady můžeme uvést známé rozsudky ve věci *Rees*, nebo *Cossey*, nebo případ *X., Y. a Z.* Častým rozhodnutím ESLP je buď neporušení článku 8 Úmluvy, nebo že nemá pravomoc danou stížnost posoudit, že je to na široké míře uvážení daného státu.

5.6.3. Sadomasochismus v judikatuře ESLP

Do této oblasti jsem vybrala rozsudek z roku 2005 *KA a AD vs. Belgie*.¹¹⁰ KA a AD jsou dva belgičtí státní příslušníci, kteří navštěvovali sadomasochistický klub, který provozoval pan AD a jeho žena tam pracovala, a zúčastnili se tam sadomasochistických praktik. KA byl soudce a AD lékař. Dle belgického trestního zákona byli v roce 1997 souzeni pro tělesnou újmu. KA byl odsouzen za trestný čin podněcování k nemorálnosti a prostituci na jeden rok odnětí svobody, pokutě 100.000,- belgických franků, vyloučení z veřejné funkce na pět let. Belgický odvolací soud došel k závěru, že prováděné praktiky byly tak vážné, šokující, násilné, kruté a ohrožující lidskou důstojnost, že i když se odehrávaly za zavřenými dveřmi mezi dospělými, tak nijak nemění závěr soudu prvního stupně. Dále uvedl, že KA závažně

¹⁰⁸ DUBOS, Olivier a Jean-Pierre MARGUENAUD. Sexe, sexualité et droits européens: Enjeux politiques et scientifiques des libertés individuelles. Clamecy: Nouvelle Imprimerie Laballery, 2007, 64 p.

¹⁰⁹ *Van Kück vs. Německo*, rozsudek ESLP, ze dne 12. června 2003, stížnost č. 35968/97

¹¹⁰ *KA a AD vs. Belgie*, rozsudek ESLP, ze dne 17. února 2005, stížnost č. 45558/99 (nepublikováno)

podkopával důstojnost svého úřadu jako soudce, že není víc způsobilý zastávat tuto funkci. KA byl propuštěn z funkce soudce a navíc ztratil i nárok na starobní důchod.

K ESLP se stěžovatelé odvolávali, *inter alia*, na článek 8 Úmluvy. Dle jejich názoru nebyl zásah do jejich práva na respektování soukromého života nezbytný v demokratické společnosti. Dle jejich přesvědčení právo účastnit se sexuálních vztahů vyplývá z práva na autonomii nad vlastním tělem, který je nedílnou součástí osobní autonomie. Trestní právo tedy nemůže zasahovat do konsensuálních sexuálních praktik, které byly předmětem svobodné vůle jednotlivců.

ESLP judikoval, že vzhledem k povaze činů a přesvědčení žalobců, nebyl dokázán nepřiměřený zásah do jejich práv na respektování soukromého života. Při provozování těchto praktik by mělo být zachováno respektování přání „obětí“ z těchto praktik, jakožto právo na svobodnou volbu vyjadřovat obdobně sexualitu. Tento respekt nebyl prokázán v tomto případě. Při provozování daného podniku se postupem času ztrácela organizace a kontrola, násilí v tomto podniku se zvětšovalo a nikdo nevěděl, kde to skončí. Výše zmiňovaný soud není přesvědčen, že uložené sankce byly nepřiměřené.

ESLP dospěl k závěru, že nebyl porušen článek 8 Úmluvy a belgické orgány tedy byly oprávněny odsoudit žalobce z důvodu nezbytnosti ochrany práv a svobodu „druhých“ v demokratické společnosti.

5.7. Ochrana před nežádoucími lékařskými zásahy

ESLP již v několika rozsudcích konstatoval, že i sebemenší zásah do fyzické integrity jednotlivce je zásahem do práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy, za předpokladu, že je vykonán bez konsensu tohoto jednotlivce. *Prima facie* i lékařský zásah, třeba jen podávání léků, je zásahem do práva na respektování soukromého života. Nejedná se pouze o nucenou péči, ale také o nedbalostní zásahy, jako tomu bylo v případě *Benderskiy vs. Ukrajina*.¹¹¹ V tomto

¹¹¹ *Benderskiy vs. Ukrajina*, rozsudek ESLP, ze dne 15. listopadu 2007, stížnost č. 22750/02

případě ponechal lékař z nedbalosti během operace v těle pacienta gázu o rozměru 10x20 cm.

Komplikovanější jsou případy, kdy pacienti nemohou dát souhlas. Tento souhlas nemohou dát děti nebo mentálně hendikepované osoby. V rozsudku ve věci *Glass vs. Spojené Království*¹¹² šlo o podávání diamorfinu dítěti proti přání matky. Základním pravidlem je to, že lékařský zákrok lze provést jen se svobodným a informovaným souhlasem pacienta. Výjimkou je právě situace, kdy pacient tento souhlas nemůže dát, jako v případě pohotovosti, kdy nelze tento souhlas získat, nebo když je pacient nezpůsobilý k právním úkonům. V případě *Glass* musí tento souhlas dát právní zástupce, pokud tak neučiní, je možné v zájmu pacienta požádat o úřední svolení.¹¹³

Pokud jde o souhlas s určitým lékařským zákrokem, tak je tu právní domněnka, že tento souhlas lze dát pouze k pečlivě provedenému zákroku dle lékařských standardů existujících v té době. Pokud zákrok takovému standardu neodpovídá, třeba jen z nedbalosti, jedná se o zásah do práva na soukromí dle článku 8 Úmluvy.¹¹⁴

I nucený lékařský zásah do práva na soukromí je ospravedlnitelný. Příkladem nám může posloužit situace povinného očkování, které je sice zásahem do práva na soukromí očkovanych osob, ale je ospravedlněno ochranou veřejného zdraví.

5.8. Přístup k lékařské péči

ESLP již v minulém století uvedl, že článek 8 Úmluvy je porušen, pokud nemožnost přístupu k lékařské péči má vážný dopad na psychický nebo fyzický stav jedince. Je tedy potvrzeno, že dostupnost zdravotní péče spadá pod článek 8 Úmluvy, ale ESLP také dodává, že míra uvážení států v této otázce je velmi široká.

Příkladem může být případ *Sentges vs. Nizozemí*.¹¹⁵ Stěžovatelem bylo dítě, které trpělo svalovou dystrofií. Při této nemoci postupně ochabují svaly a končí smrtí. Stěžovatel se pohyboval pouze na vozíčku. Rodiče si stěžovali, že zdravotní

¹¹² *Glass vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 9. března 2004, stížnost č. 61827/00

¹¹³ KRATOCHVÍL, Jan. Sociální práva v Evropské úmluvě na ochranu lidských práv a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, 126-128 s.

¹¹⁴ tamtéž

¹¹⁵ *Sentges vs. Nizozemí*, rozsudek ESLP, ze dne 8. července 2003, stížnost č. 27677/02

pojišťovna odmítla jejich synovi proplatit mechanické paže, díky kterým by mohl zvládnout úkony běžného života. Pojišťovna to neproplatila s odůvodněním, že robotická paže není zahrnuta v pojištění a ani v jiném sociálním programu. ESLP konstatoval, že článek 8 je primárně zaměřen na zabezpečení vývoje osobnosti každého jedince v jeho vztazích s dalšími osobami bez vnějších vlivů. V tomto případě ESLP dospěl k závěru, že stát nepřekročil volnou míru uvážení.

Z toho je zjevné, že článek 8 Úmluvy by bylo možné porušit pouze v případech do očí bijící nedostupnosti zdravotní péče.

Princip přístupnosti lékařské péče byl stvrzen také v rozsudku ve věci *Tysiac vs. Polsko*.¹¹⁶

5.9. Sledování jedince

S vývojem techniky se rychle vyvíjí také tato problematika. O oblasti odposlechů jsem se zmínila již v předešlé kapitole. V 21. století byl vynesena ESLP průlomový judikát v problematice sledování jedince, a to ve věci *Uzun vs. Německo* z roku 2010, který se týkal sledování za pomoci dat získaných z globálního polohového systému GPS.

Případ *Uzun vs. Německo*¹¹⁷ je jedinečný v tom, že je to vůbec poprvé, kdy se evropské soudce zabývali případem, kde byla použita data GPS. Stěžovatel byl sledován policií pomocí GPS z důvodu podezření ze spoluúčasti na teroristických útocích.

Nejprve byl pan Uzun s jeho komplicem sledován pomocí sledovacího zařízení, které ale odhalili a zničili. Poté generální prokurátor nařídil sledování pomocí GPS po dobu třech měsíců, potom byli zatčeni. Pan Uzun byl za pokus o vraždu a vyvolání čtyř teroristických výbuchů odsouzen k 13 letům odnětí svobody. Pan Uzun podal námitku proti použití záznamů pořízených pomocí GPS jako důkazního prostředku, protože to považuje za zásah do práva na soukromí a práva na spravedlivý proces. Německé soudy tuto námitku zamítly. Ústavní soud došel k závěru, že zásah do práva pana Uzuna byl přiměřený vzhledem k závažnosti zločinů, ze kterých byl

¹¹⁶ Viz kapitola 4.5 Právo na potrat a umělé oplodnění

¹¹⁷ *Uzun vs. Německo*, rozsudek ESLP, ze dne 2. září 2010, stížnost č. 35623/05

podezřelý. S tímto postojem se ztotožnil i ESLP. Podle ESLP je sledování za pomoci GPS menším zásahem do práva na soukromý život, než odposlouchávání telefonních hovorů. Sledování probíhalo na základě německého zákona, který je dostatečnou zárukou proti svévolnému sbírání důkazů nezákonným způsobem. Dle ESLP je podezření ze zločinů pokusu o vraždu a teroristických útoků tak závažné, že užití sledování pomocí GPS je přiměřené, šlo navíc o ochranu národní a veřejné bezpečnosti, tudíž nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy (taktéž článku 6 Úmluvy).¹¹⁸

Problematika sledování pomocí systému GPS je veřejností hodně diskutovaná a to především při hledání tenké hranice mezi nepřiměřeným zásahem a ještě přiměřeným zásahem do lidských práv. V případě *Uzun vs. Německo* bylo rozhodující krátké trvání sledování v souladu s německými zákony, příkaz generálního prokurátora a závažnost zločinů. To ovšem nevylučuje, že v budoucnu v jiných případech nebude rozhodnuto jinak. Každý případ bude totiž potřeba posuzovat samostatně s ohledem na přiměřenost zásahu do práva na soukromý život při sledování pomocí systému GPS.

Dalším neméně zajímavým případem je rozsudek ve věci *Sdružení pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev vs. Bulharsko*.¹¹⁹ Předmětem stížnosti byla možnost tajného sledování v Bulharsku. Stěžovateli bylo tedy výše zmíněné neziskové sdružení a bulharský advokát pan Ekimdzhiev. Stížnost zahrnovala výhrady k bulharskému zákonu z roku 1997, týkajícího se prostředků tajného sledování. Stěžovatelé konstatovali, že dle tohoto zákona mohou být kdykoliv sledováni, aniž by o tom byli informováni. ESLP rozhodl, že bulharské právo opravdu neposkytuje dostatečné záruky proti svévolnému zneužití tajného sledování, a že ani neupravuje efektivně použitelné opravné prostředky proti tomuto možnému zneužití. ESLP jednomyslně judikoval, že v tomto případě došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

V závislosti na technickém vývoji dochází i ke sledování emailové korespondence. Lze odkázat na případu *Copland vs. Spojené Království*.¹²⁰ Stěžovatelkou byla žena zaměstnaná ve státní instituci. Dovolávala se porušení článku 8 Úmluvy z toho důvodu, že jí bylo v práci kontrolováno používání internetu, e-mailů a telefonní hovory. ESLP konstatoval, že shromažďování informací osobní povahy

¹¹⁸ Bulletin centra pro lidská práva a demokratizaci: Aktuální otázky lidských práv [online]. 2010 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z:

<http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20II/bulletin-LP-II-9.pdf>

¹¹⁹ *Sdružení pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev vs. Bulharsko*, rozsudek ESLP, ze dne 28. června 2007, stížnost č. 62540/00

¹²⁰ *Copland vs. Spojené Království*, rozsudek ESLP, ze dne 3. dubna 2007, stížnost č. 62617/00

tímto způsobem je zásahem do jejího práva dle článku 8 Úmluvy. Zásah do jejího práva chráněného článkem 8 Úmluvy není navíc nezbytný v demokratické společnosti ani v souladu se zákonem, protože neexistoval zákon, který by upravoval takovýto způsob monitorování. Na závěr ESLP konstatoval, že v tomto případě jednoznačně došlo k porušení článku 8 Úmluvy.¹²¹

¹²¹ ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: 1. část - Úmluva. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, 310-311 s.

6. Závěr

V závěru bych chtěla podtrhnout skutečnost, že článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod je jedním z nejvíce obsažných v celé této lidsko-právní úmluvě. Explicitně zakotvuje ochranu čtyřem primárním právům, a to právu na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Dohled nad respektováním těchto práv vykonává Evropský soud pro lidská práva sídlící ve Štrasburku. Tento soud má také interpretační funkci ve vztahu k Úmluvě. Aplikuje článek 8 Úmluvy k okolnostem a osobě v daném případě. Právě judikatura ESLP vymezuje okruhy práv patřících do tohoto článku. Sám výše zmíněný soud vícekrát judikoval, že Úmluva je „živý nástroj“, stále se vyvíjející okruh práv chráněných Úmluvou. Tato práva se vyvíjí v závislosti na biologickém, společenském a technickém pokroku.

Každý má právo na ochranu a respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Zásah do výše zmíněných práv je možný ze strany státu pouze na základě zákona a z důvodu nezbytnosti v demokratické společnosti. Aby byl zásah nezbytný v demokratické společnosti, tak musí zásah do těchto práv být legitimní ve vztahu k sledovanému cíli. Pokud je zásah povolen na základě zákona, tak tento zákon musí vykazovat určitou kvalitu, tedy ochranu pro neumožnění svévolného zásahu do práv chráněných článkem 8 Úmluvy, dostupnost a předvídatelnost.

Článek 8 Úmluvy obsahuje pozitivní a negativní povinnosti na ochranu práv v něm zakotvených. Dle mého názoru neobsahuje tento článek pouze negativní povinnosti států. Základní povinností státu je zákaz zásahu do výkonů práv chráněných článkem 8 Úmluvy. Dále státy mají také povinnost přijmout právní záruky, které zamezí porušování lidských práv zakotvených v tomto článku. I systém ochrany těchto práv není tak rigidní, protože i zde zaujímá své postavení princip proporcionality a ponechání volné úvahy státům v problematikách, kde ještě není dovršen evropský konsensus.

Oblast judikatury je široká, nicméně v právu na respektování soukromého života bych chtěla podtrhnout jako nejdůležitější případ *Evans vs. Spojené Království*, *Dudgeon vs. Spojené Království* a *X a Y vs. Nizozemí*. K pojmu soukromý život neexistuje obecně přijatá definice, avšak definiční znaky můžeme najít právě v oněch

třech rozsudcích. Právo na soukromý život je úzce spjato s osobní ochranou, obsahuje aspekty sociální a fyzické identity, právo na osobní autonomii, vývoj, vytváření a rozvoj vztahů s ostatními jedinci, dále otázky týkající se pohlaví, jména, sexuálního života a orientace, a také do tohoto pojmu spadá fyzická a psychická integrita jedince.

Právo na rodinný život se dotýká především rodičů s dětmi a i jiných příbuzných, kteří ovlivňují vnitřní běh rodiny. V minulých desetiletích byl významnou problematikou pojem legitimní a nelegitimní dítě, především ve vztahu k dědickému právu, kde byli zvýhodňovány pouze legitimní děti. Nicméně toto už je dávno překonáno. Nejdůležitějším rozsudkem týkajícím se práva na respektování rodinného života je *Marckx vs. Belgie*. Tento rozsudek se dotýká problematiky dětí narozených mimo manželství a určení mateřství k nim se závislostí na uznání dítěte matkou.

Pojem „obydlí“ ve smyslu článku 8 Úmluvy je tam, kde jedinec žije s určitou trvalostí. Může to být i místo, kde dotyčný delší dobu nepobýval, avšak toto místo za obydlí a domov vnímá a chce se do něj vrátit. V návaznosti na případ *Niemetz* mohou být obydlím i obchodní prostory. Hranice mezi obydlím a prací se zejména v dnešní době smazává, tím mám na mysli v době, kdy nespočet lidí pracuje z domova.

Zásahem do práva na respektování korespondence je odposlech telefonních hovorů, čtení i zadržování pošty. Tento pojem se vyvíjí spolu s technickým pokrokem. K ochraně práva na respektování obydlí a korespondence odkazují na rozsudek ve věci *Niemetz vs. Německo*.

Za druhou stěžejní oblast své diplomové práce považuji nastínění rozvoje rozhodovací praxe ESLP v posledním desetiletí. Do této oblasti jsem zahrнула právo dítěte znát svůj původ a právo rodiče na „vzdání se dítěte“. Příkladem je rozsudek *Odièvre vs. Francie*. Obě dvě práva jsou zahrnována mezi základní principy evropského rodinného práva. Jako další dílčí problematiku jsem vybrala otcovství. Záměrem rozhodování ESLP je uvést biologickou skutečnost do souladu s právním stavem, jako názorný příklad může posloužit *Paulík vs. Slovenská republika*. Na problematiku kontaktu s rodinou z vazby jsem narazila právě až v rozsudcích v posledním desetiletí. Velice zajímavým případem je rozsudek ve věci *Ucar vs. Turecko*.

Nejdiskutovanějším a i nejnámějším případem z 21. století je rozsudek ve věci *Pretty vs. Spojené Království*. Tento rozsudek přichází s novým pojmem „osobní autonomie“. Rozhodnutí v této věci mělo veliký význam na případnou vnitrostátní

legislativu se vztahem k eutanazii. Těžce nemocná paní Pretty si přála být ušetřena bolesti a ztráty důstojnosti v důsledku nemoci za pomoci asistované sebevraždy.

Kontroverzním tématem se stalo také právo na potrat a umělé oplodnění. Známým případem je rozsudek ve věci *A, B a C vs. Irsko*. V Irsku je potrat legální pouze v případě reálného a vážného nebezpečí ohrožení života matky. Stěžovatelkami byly 3 ženy, které musely podstoupit interrupci v zahraničí, protože jim to irská legislativa neumožňuje v jejich zemi. Myslím si, že v tomto směru se vývoj dovršuje a brzo nastane konsensus ve prospěch práva na potrat a umělé oplodnění.

V posledním desetiletí se nejrychleji rozvíjí problematika týkající se práva na svobodný sexuální život a to především v otázkách homosexuality, transsexuality a sadomasochismu. Vývoj v oblasti homosexuality je značný. Jedná se o vývoj od vyloučení homosexuálů z ozbrojených sil a trestnosti homosexuality až k případné možnosti sňatku a adopce dětí homosexuály. Za opravdu důležité považuji dva rozsudky a to *Schalk a Kopf vs. Rakousko* a *Fretté vs. Francie*. V prvním případě nebylo stěžovatelům umožněno právo na uzavření manželství. Druhý případ se týkal neumožnění adopce homosexuálnímu páru. Tento druhý případ je dobré porovnat s rozsudkem ve věci *E. B. vs. Francie*, kde se jednalo o zamítnutí žádosti o adopci ženy žijící v lesbickém stabilním vztahu. Problematika transsexuality urychlila svůj vývoj především od doby možných operací změny pohlaví, která do značné míry souvisí také s úpravou dokladů, jména a příjmení. Nejdůležitějším případem je rozsudek ve věci *Christine Goodwin vs. Spojené Království*. Většina přijatých stížností ESLP je ve vztahu k transsexualitě proti Spojenému Království. K otázce sadomasochistických praktik došlo ESLP také již několik stížností. Nicméně tato problematika nezbuzuje ještě tolik zájmu jako předešlé dvě. Jako příklad takové stížnosti jsem použila *KA a AD vs. Belgie*.

Po roce 2000 jsem zaznamenala několik rozsudků v oblasti ochrany zdraví před nežádoucími lékařskými zásahy a přístupem k lékařské péči. Porušením článku 8 Úmluvy je, jestli nemožnost přístupu k lékařské péči má vážný dopad na psychický nebo fyzický stav jedince. Zajímavý je rozsudek ve věci *Sentges vs. Nizozemí*. ESLP ve svých rozsudcích stvrdil, že i sebemenší zásah do fyzické integrity jednotlivce je zásahem do práva na respektování soukromého života. Může se jednat o nedbalostní zásah nebo nucenou péči ze strany lékařů. Tímto zásahem je jakýkoliv lékařský zásah

bez předešlého konsensu léčené osoby. Příkladem může být rozsudek ve věci *Benderskiy vs. Ukrajina*, kdy ponechal lékař v těle pacienta gázu.

S vývojem techniky se rozvinul i institut sledování jedince. Průlomový judikátem v této oblasti byl případ *Uzun vs. Německo*. ESLP se poprvé až v tomto případě zabýval otázkou použití dat GPS. Stěžovatel byl sledován policií pomocí GPS z důvodu podezření ze spoluúčasti na teroristických útocích

Cílem mé diplomové práce Právo na respektování soukromého a rodinného života ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva bylo zachytit nejdůležitější rozsudky ochrany čtyř základních práv článku 8 Úmluvy a rozšířit tato práva o nová, díky rozmanité judikatuře v 21. století.

Většina rozsudků, které jsem v diplomové práci zmínila, nebyla před ESLP posuzována pouze ve vztahu k článku 8 Úmluvy. Stížnosti se odvolávají v naprosté většině na více článků, avšak ve vztahu k mému tématu jsem posuzovala tyto případy pouze ve vztahu k článku 8 Úmluvy.

7. Résumé in English

The topic of my thesis is “The right to respect of private and family life in the light of European Court of Human Rights.” The aims of this topic are two, to describe and give an overview of the judgments of the European Court of Human Rights in this area and to capture the evolution of society in the case law in the 21st Century.

I divided my thesis into four parts. At first, I defined the rules governing the protection of human rights and its control mechanism. In this chapter, I include a description of historical development and contents of the Convention for the Protection of Human Rights, The European Court of Human Rights, and European Social Charter and European Protection of Minorities. In second part I focus, in a theoretical way, on Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights. In this part, I consider also positive and negative legal obligations the principle of proportionality and "margin of appreciation" in each State.

The most important parts of my thesis are the third and fourth ones. These ones include the judgments of the European Court of Human Rights and the attempts of division of partial law in law practice.

The third part is divided into further sub-sections, and explains the rights guaranteed in the first paragraph of Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights. These rights include the right to private life, family life, home and correspondence. The definition of these rights is evolving. I tried to deduce this definition from the individual judgments of the European Court of Human Rights in the area of law. The last chapter is built on the conclusions stated in the previous chapter. My aim was to express the development of our society in the 21st century in terms of judgments of the European Court of Human Rights. In this chapter I focus on the question of the child's right in order to know its origin and the right of parents to "foster the child", then the issue of paternity, the contact with the family while in custody, the protection from unwanted medical interventions, and the access to medical care. I think that the most interesting and the most discussed case law in the 21st century consider five topics, the question of personal autonomy, the right to abortion and artificial insemination, the right to sexual freedom and individual monitoring. I consider them to be the five core issues of my thesis.

Since the subject of my thesis is wide, it was impossible to capture all the areas and issues. However, I think that my work is contributory because it is a comprehensive attempt to treat problems of the 21st century.

8. Résumé en français

Le thème de cette thèse est «Le droit au respect de la vie privée et familiale dans la vision de la Cour européenne des droits de l'homme." Les objectifs de ce document sont de, décrire et donner un aperçu des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme dans ce domaine, et de montrer l'évolution de la société au cours du 21 ème siècle.

Mon argumentation se divise en quatre parties. Dans un premier temps, j'ai considéré les normes de la protection des droits de l'homme ainsi que ses mécanismes de contrôle. Puis, j'y ai inclus le développement historique et le contenu de la Convention pour la protection des droits de l'homme, la Cour européenne des droits de l'homme, la Charte sociale européenne et la protection des minorités de l'Europe.

Dans la deuxième partie je me suis intéressée, dans une approche théorique, de l'article 8 de la Convention pour la protection des droits de l'homme. En particulier, j'ai examiné les obligations positives et négatives, le principe de proportionnalité et de la "marge d'appréciation de chaque état.

La troisième et la quatrième parties du texte sont les plus importantes. Il s'agit notamment des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme et de leur répartition dans la pratique et les tentatives de l'application partielle.

La troisième partie est divisée en plusieurs sections, dans lesquelles je considère les droits du premier alinéa de l'article 8 de la Convention pour la protection des droits de l'homme ; en particulier le droit à la vie familiale, à la vie privée, de résidence et de correspondance. Il est nécessaire de remarquer que la définition de ces droits est en constante évolution. J'ai ainsi essayé de déduire ces définitions à partir de jugements individuels de la Cour européenne des droits de l'homme.

Le dernier chapitre se base sur les conclusions faites dans les chapitres précédents. L'objectif est de déterminer les axes de développement de notre société du 21 ème siècle suivant les jugements de la Cour européenne des droits de l'homme. L'attention a été focalisée sur la question du droit de l'enfant, afin de connaître son origine, et aussi sur le droit des parents de « confier l'enfant », la question de la paternité, le contact avec la famille en état de détention, le comportement en cas d' interventions médicales et l'accès aux soins médicaux.

J'ai ainsi analysé les cas les plus intéressants et le plus discutés au cours du 21ème siècle à la lumière de ces cinq thèmes majeurs que sont, la question de l'autonomie personnelle, le droit à l'avortement, à l'insémination artificielle, le droit à la liberté sexuelle et à la surveillance individuelle-

Etant donné que l'objet de ce travail est vaste, il n'était pas possible d'examiner tous les domaines et les problèmes connexes. Cependant, je crois que mon travail est important car il représente une contribution pour comprendre les problèmes du 21 e siècle.

9. Riassunto in Italiano

L'argomento di questa tesi è "Il diritto al rispetto della vita privata e familiare nella visione della Corte Europea dei Diritti dell'Uomo." Gli obiettivi di questa trattazione sono due, descrivere e dare una panoramica delle sentenze della Corte Europea dei Diritti dell'Uomo in questo ambito, e mostrare l'evoluzione della società nella giurisprudenza del 21 ° secolo.

Ho suddiviso la mia tesi in quattro parti. Inizialmente ho definito le norme per la tutela dei diritti umani e i relativi meccanismi di controllo. In questo capitolo ho incluso lo sviluppo storico e il contenuto della Convenzione per la Salvaguardia dei Diritti dell'Uomo, la Corte europea dei Diritti dell'Uomo e la Carta Sociale Europea e la Tutela delle Minoranze Europee. Nella seconda parte ho trattato con un approccio teorico l'articolo 8 della Convenzione per la Salvaguardia dei Diritti dell'Uomo. In particolare ho considerato gli obblighi positivi e negativi, il principio di proporzionalità e il "margine di apprezzamento" degli Stati.

La terza e la quarta parti del testo sono le parti più importanti. Queste includono le sentenze della Corte europea dei diritti dell'uomo e la loro ripartizione nella pratica e i tentativi di applicazione parziale.

La terza parte è suddivisa a sua volta in più parti, in cui si spiegano i diritti sanciti al primo comma dell'articolo 8 della Convenzione per la salvaguardia dei diritti dell'uomo. Tali diritti sono, in particolare, il diritto alla vita privata, alla vita familiare, di residenza e di corrispondenza. È opportuno rimarcare che la definizione di tali diritti si sta evolvendo. Ho cercato di dedurre tali definizioni delle sentenze individuali della Corte europea dei diritti dell'uomo in materia di diritto.

L'ultimo capitolo è costruito sulle conoscenze acquisite mediante il terzo capitolo. In questa parte l'obiettivo è stato quello di esprimere lo sviluppo della nostra società nel 21 ° secolo nei termini delle sentenze della Corte europea dei diritti dell'uomo. In questo capitolo l'attenzione è stata concentrata sulla questione del diritto del bambino, al fine di conoscere la sua origine, e il diritto dei genitori di "affidare il bambino", quindi il problema della paternità, il contatto con la famiglia in stato di custodia, la protezione da interventi medici indesiderati, e l'accesso alle cure mediche. Ho analizzato le sentenze più interessanti e più discusse nel 21 ° secolo alla luce di cinque temi principali, la questione dell'autonomia personale, il diritto di aborto e

fecondazione artificiale, il diritto alla libertà sessuale e il monitoraggio individuale. Ritengo che questi cinque punti siano il nucleo della mia tesi.

Poiché il soggetto di tale lavoro è ampio, non è stato possibile approfondire tutte le aree e le relative problematiche. Tuttavia, credo che il mio lavoro sia significativo poiché rappresenta un tentativo globale per trattare e comprendere le problematiche del 21 ° secolo.

10. Přehled použitých pramenů

Monografie české:

ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: 1. část - Úmluva. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, 887 s. ISBN 978-80-7201-789-4.

ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod: 2. část - Protokoly. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, 187 s. ISBN 978-80-7201-804-8.

HUBÁLKOVÁ, Eva. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika: Judikatura a řízení před soudem pro lidská práva. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, 743 s. ISBN 80-7201-417-X.

KRATOCHVÍL, Jan. Sociální práva v Evropské úmluvě na ochranu lidských práv a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, 224 s. ISBN 978-80-87146-38-5

LARIŠOVÁ Markéta. Francouzsko – český Česko – francouzský právní slovník. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 320 s. ISBN 978-80-7380-111-3

MRÁZEK, Josef. Dokumenty ke studiu mezinárodního práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 444 s. ISBN 80-86898-08-3

POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. Mezinárodní právo veřejné: Zvláštní část. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 556 s. ISBN 978-80-7400-398-1

Monografie cizojazyčné:

BERGER, Vincent. Jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme. 11. édition. Dalloz-Sirey, 2009, 880 p. ISBN 978-2-247-08275-9

COHEN-JONATHAN, Gérard. La Convention européenne des droits de l'homme. Paris: Economica, 1989, 554 p. ISBN 2717816054

DUBOS, Olivier a Jean-Pierre MARGUENAUD. Sexe, sexualité et droits européens: Enjeux politiques et scientifiques des libertés individuelles. Clamecy: Nouvelle Imprimerie Laballery, 2007, 156 p. ISBN 978-2-233-00505-2

DUMAS, Romain a Eric GARAUD. CEDH et Droit des affaires. Paris: Rédaction es Editions Francis Lefebvre, 2008. Francis Lefebvre. ISBN 978-2-85115-753-9.

KLÍMA, Karel a Henry ROUSSILLON. Droit constitutionnel européen des droits de l'homme. Toulouse: l'Université des science sociales de Toulouse, 2004, 157 p. ISBN 2-909628-92-2

PETTITI, Louis-Edmond a Pierre-Henri DECAUX. La Convention européenne des droits de l'homme: Commentaire article par article. 2.édition. Paris: Economica, 1999.

SUDRE, Frédéric. Le droit au respect de la vie familiale au sens de la Convention européenne des droits de l'homme. Bruxelles: Etablissements Emile Bruylant, 2002. 410 p.

Právní předpisy:

Sdělení č. 209/1992 Sb. Federálního ministerstva zahraničních věcí (ve znění Sdělení č. 41/1996 Sb), o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Sdělení č. 14/2000 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o Evropské sociální chartě

Sdělení č. 15/2000 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o Dodatkovém protokolu k Evropské sociální chartě

Sdělení č. 96/1998 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí, o Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin

Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 8. června 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09

Odborné články:

ČERNÝ, Petr a Petr STAVĚLÍK. Vliv Evropského soudu pro lidská práva na řízení před Ústavním soudem ČR [citováno ze dne 10. 3. 2012]. Dostupný z http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/pravo-ustavni-a-spravni/art_4978/vliv-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava-na-rizeni-pred-ustavnim-soudem-cr.aspx

KILKELLY, Ursula. Directorate General of Human Rights. Council of Europe. Human Rights handbooks, No. 1. *The right to respect for private and family life*. Germany: F-67075 Strasbourg Cedex, 2001 [online], [cit. cit. 2012-03-10]. s. 19. Dostupný z http://www.coe.int/human_rights/

Judikatura:

A, B a C vs. Irsko, rozsudek ESLP, ze dne 16. prosince 2010, stížnost č. 25579/05

Airey vs. Irsko, rozsudek ESLP, ze dne 9. října 1979, stížnost č. 6289/73

Amann vs. Švýcarsko, rozsudek ESLP, ze dne 16. února 2000, stížnost č. 27798/95

Andersson vs. Švédsko, rozsudek ESLP, ze dne 20. ledna 1992, stížnost č. 12963/87

B vs. Francie, rozsudek pléna ESLP, ze dne 25. března 1992, stížnost č. 13343/87

Beldjoudi vs. Francie, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1992, stížnost č. 12083/86

Benderskiy vs. Ukrajina, rozsudek ESLP, ze dne 15. listopadu 2007, stížnost č. 22750/02

Bergmann vs. Česká republika, rozsudek ESLP, ze dne 27. října 2011, stížnost č. 8857/08

Berrehab vs. Nizozemí, rozsudek ESLP, ze dne 21. června 1988, stížnost č. 10730/84

Bykov vs. Rusko, rozsudek ESLP, ze dne 10. března 2009, stížnost č. 4378

Campbell vs. Spojené Království., rozsudek senátu ESLP, ze dne 25. března 1992, stížnost č. 13590/88

Copland vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 3. dubna 2007, stížnost č. 62617/00

Dudgeon vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 22. října 1981, stížnost č. 7525/76

E. B. vs. Francie, rozsudek ESLP, ze dne 22. ledna 2008, stížnost č. 43546/02

Eriksson vs. Švédsko, rozsudek ESLP, ze dne 22. června 1989, stížnost č. 11373/85

Evans vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 10. dubna 2007, stížnost č. 6339/05

Fiala vs. Česká republika, rozsudek ESLP, ze dne 18. července 2006, stížnost č. 26141/03

Fretté vs. Francie, rozsudek ESLP, ze dne 24. června 2010, stížnost č. 39392/98

Gaskin vs. Velká Británie, rozsudek pléna ESLP, ze dne 7. července 1989, stížnost č. 10454/83

Glass vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 9. března 2004, stížnost č. 61827/00

Guerra a další vs. Itálie, rozsudek ESLP, ze dne 19. února 1998, stížnost č. 14967/89

Haas vs. Švýcarsko, rozsudek ESLP, ze dne 20. ledna 2011, stížnost č. 31322/07

Handyside vs. Spojené Království, rozsudek pléna ESLP, ze dne 7. prosince 1976, stížnost č. 5493/72

Heglas vs. Česká republika, rozsudek ESLP, ze dne 26. července 2007, stížnost č. 64209/01

Chadimová vs. Česká republika, rozsudek ESLP, ze dne 18. dubna 2006, stížnost č. 50073/99

Chapman vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 18. ledna 2001, stížnost č. 27238/95

Christine Goodwin vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 11. července 2002, stížnost č. 28957/95

K. H. a ostatní vs. Slovensko, rozsudek ESLP, ze dne 28. dubna 2009, stížnost č. 32881/04

K. a T. vs. Finsko, rozsudek ESLP, ze dne 27. dubna 2000, stížnost č. 25702/94

KA a AD vs. Belgie, rozsudek ESLP, ze dne 17. února 2005, stížnost č. 45558/99 (nepublikováno)

Kalashnikov vs. Rusko, rozsudek ESLP, ze dne 18. září 2001, stížnost č. 47095/99

Keegan vs. Irsko, rozsudek ESLP ze dne 26. května 1994, stížnost č. 16969/90

Kňákal vs. Česká republika, rozhodnutí ESLP o přijatelnosti stížnosti ze dne 8. ledna 2007, stížnost č. 39277/06.

Koudelka vs. Česká republika, rozsudek ESLP, ze dne 20. července 2006, stížnost č. 1633/05

Kroon a další vs. Nizozemí, rozsudek ESLP ze dne 27. listopadu 1994, stížnost č. 18535/91

Kučera vs. Slovensko, rozsudek ESLP, ze dne 17. července 2007, stížnost č. 48666/99

L a V vs. Rakousko, rozsudek ESLP, ze dne 9. ledna 2003, stížnost č. 39392/98

L. L. vs. Francie, rozsudek ESLP, ze dne 10. října 2006, stížnost č. 7508/02

Leander vs. Švédsko, rozsudek ESLP, ze dne 26. března 1987, stížnost č. 924/81

López Ostra vs. Španělsko, rozsudek ESLP, ze dne 9. prosince 1994, stížnost č. 16798/90

Malone vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 2. srpna 1984, stížnost č. 8691/79

Marckx vs. Belgie, rozsudek pléna ESLP, ze dne 13. června 1979, stížnost č. 6833/74

Moreno Gómez vs. Španělsko, rozsudek ESLP, ze dne 16. listopadu 2004, stížnost č. 4143/02

Moustaquim vs. Belgie, rozsudek ESLP, ze dne 18. února 1991, stížnost č. 12313/86

Niemetz vs. Německo, rozsudek ESLP, ze dne 16. prosince 1992, stížnost č. 13710/88

Odièvre vs. Francie, rozsudek ESLP, ze dne 13. února 2003, stížnost č. 42326/98

Paulík vs. Slovenská republika, rozsudek ESLP, ze dne 10. října 2006, stížnost č. 10699/05

Pfeifer a Plankl vs. Rakousko, rozsudek ESLP, ze dne 25. února 1992, stížnost č. 10802/84

Pretty vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 29. března 2002, stížnost č. 2346/02

Rees vs. Spojené království, rozsudek ESLP, ze dne 17. října 1986, stížnost č. 9532/81

S. H. a další vs. Rakousko, rozsudek ESLP, ze dne 23. února 2011, stížnost č. 57813/00

S. L. vs. Rakousko, rozsudek ESLP, ze dne 9. ledna 2003, stížnost č. 45330/99

Sdružení pro evropskou integraci a lidská práva a Ekimdzhiev vs. Bulharsko, rozsudek ESLP, ze dne 28. června 2007, stížnost č. 62540/00

Sentges vs. Nizozemí, rozsudek ESLP, ze dne 8. července 2003, stížnost č. 27677/02

Sheffield a Horsham vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 30. července 1998, stížnost č. 22985/93 a stížnost č. 23390/94

Shofman vs. Ruská federace, rozsudek ESLP ze dne 24. listopadu 2005, stížnost č. 74826/01

Schalk a Kopf vs. Rakousko, rozsudek ESLP, ze dne 24. června 2010, stížnost č. 30141/04

Sutherland vs. Spojené Království, rozsudek ESLP, ze dne 27. března 2001, stížnost č. 25186/94

Tysiac vs. Polsko, rozsudek ESLP, ze dne 20. března 2007, stížnost č. 5410/03

Ucar vs. Turecko, rozsudek ESLP, ze dne 11. dubna 2006, stížnost č. 52392/99

Uzun vs Německo, rozsudek ESLP, ze dne 2. září 2010, stížnost č. 35623/05

Van Kück vs Německo, rozsudek ESLP, ze dne 12. června 2003, stížnost č. 35968/97

V. C. vs. Slovenská republika, rozsudek ESLP, ze dne 8. listopadu 2011, stížnost č. 188968/07

Wallová a Walla vs. Česká republika., rozsudek ESLP, ze dne 26. října 2006, stížnost č. 23848/04

Wieser a Bicos Beteillingugen GmbH vs. Rakousko, rozsudek ESLP, ze dne 6. října 2006, stížnost č. 74336/01 (nepublikováno)

X a Y vs. Nizozemí, rozsudek ESLP ze dne 26. března 1985, stížnost č. 8978/80

Z. vs. Finsko, rozsudek ESLP, ze dne 25. února 1997, stížnost č. 22009/93

Ostatní:

Podmínky bydlení Romů a Travellerů v Evropské unii. Srovnávací zpráva. Agentura evropské unie pro základní práva [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/ROMA_HOUSING_COMPARATIVE-final_CS.pdf

Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech [online].
2008 [cit. 2012-03-10]. Dostupná z
http://www.cak.cz/files/2291/Evropska_rukojet_2008.pdf

Zdravotnické právo v praxi: Otázka eutanazie z pohledu judikatury Evropského soudu
pro lidská práva [online]. 2006 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://pravo.solen.cz/>

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. Ministerstvo kultury ČR
[online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z
<http://www.mkcr.cz/assets/ministerstvo/Evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovy-ch-jazyku.pdf>

Bulletin centra pro lidská práva a demokratizaci: Aktuální otázky lidských práv
[online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupný z <http://www.iips.cz>

www.mpsv.cz

www.translide.cz

www.echr.coe.int

11. Příloha: Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Úmluva o ochraně lidských práva základních svobod

ve znění Protokolů č. 11 a 14

s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13

Czech version / version tchèque/ český překlad

Text Úmluvy je předkládán ve znění novelizovaném ustanoveními Protokolu č. 14 (CETS č. 194), jenž vstoupil v platnost 1. června 2010.

Text Úmluvy je předkládán ve znění novelizovaném ustanoveními Protokolu č. 14 (CETS č. 194), jenž vstoupil v platnost 1. června 2010.

Text Úmluvy byl novelizován ustanoveními Protokolu č. 3 (ETS 45), který vstoupil v platnost 21. září 1970, Protokolu č. 5 (ETS č. 55), který vstoupil v platnost 20. prosince 1971 a Protokolu č. 8 (ETS č. 118), který vstoupil v platnost 1. ledna 1990, a zahrnoval též text Protokolu č. 2 (ETS č. 44) který, v souladu s ustanovením svého článku 5 odst. 3, byl nedílnou součástí

Úmluvy od 21. září 1970, kdy vstoupil v platnost. Všechna ustanovení, která byla novelizována nebo přidána těmito Protokoly, jsou nahrazena Protokolem č. 11, a to k 1. listopadu 1998, kdy tento Protokol vstoupil v platnost.

K tomuto datu byl Protokol č. 9 (ETS č. 140), který vstoupil v platnost 1. října 1994, zrušen a Protokol č. 10 (ETS 146) pozbyl svého významu.

Stav ratifikací Úmluvy a jejích Protokolů, jakož i úplný seznam prohlášení výhrad jsou přístupné na internetových stránkách Soudu (<http://conventions.coe.int>)

Kancelář Evropského soudu pro lidská práva červen 2010
Řím, 4.XI.1950

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, majíce na zřeteli Všeobecnou deklaraci lidských práv vyhlášenou Valným shromážděním Organizace spojených národů 10. prosince 1948; majíce na zřeteli, že tato deklarace směřuje k zabezpečení všeobecného a

účinného uznávání a dodržování práv v ní vyhlášených;

majíce na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy, a že jedním ze způsobů, jak se má tento cíl uskutečňovat, je ochrana a další rozvoj lidských práv a základních

svobod; znovu potvrzující svou hlubokou víru v tyzákladní svobody, které jsou základem spravedlnosti a míru ve světě a které jsou nejlépe zachovávány na jedné straně účinnou politickou demokracií a na druhé straně společným pojetím a dodržováním lidských práv, na němž závisí;

rozhodnuty, jakožto vlády evropských států, které jsou stejného smýšlení a mají společné dědictví politických tradic, ideálů, svobody a právního státu, podniknout první kroky ke kolektivnímu zaručení některých práv vyhlášených ve Všeobecné deklaraci; dohodly se na následujícím:

Článek 1

Povinnost respektovat lidská práva
Vysoké smluvní strany přiznávají
každému, kdo podléhá jejich
jurisdikci, práva a svobody uvedené
v Hlavě I této Úmluvy.

Článek 2

Právo na život

1 Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.

2 Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s tímto článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při:

a obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;

b provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;

c zákonné skutečné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.

Článek 3

Zákaz mučení

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

Článek 4

Zákaz otroctví a nucených prací

1 Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví.

2 Od nikoho se nesmí žádat, aby vykonával nucené nebo povinné práce.

3 Za „nucenou nebo povinnou práci“ se pro účely tohoto článku nepovažuje: a práce běžně požadovaná při výkonu

trestu uloženého podle článku 5 této Úmluvy, nebo v době podmíněného propuštění z tohoto trestu;

b služba vojenského charakteru nebo, v případě osob, které odmítají vojenskou službu z důvodů svědomí v zemích, kde

je takové odmítnutí vojenské služby uznáváno, jiná služba vyžadovaná místo povinné vojenské služby;

c služba vyžadovaná v případě nouze nebo pohromy, která ohrožuje život nebo blaho společenství;

d práce nebo služba, která tvoří součást běžných občanských povinností.

Článek 5

Právo na svobodu a osobní bezpečnost

1 Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

a zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;

b zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem;

c zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;

d jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné

zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán;

e zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků;

f zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území, nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.

2 Každý, kdo je zatčen, musí být seznámen neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s každým obviněním proti němu.

3 Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s

ustanovením odstavce 1 písm. c tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k

výkonu soudní pravomoci, a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotyčná osoba dostaví k přelíčení.

4 Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.

5 Každý, kdo byl zatčen nebo zadržen v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění.

Článek 6

Právo na spravedlivé řízení

1 Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým

anežstranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého

života účastníků, anebo v rozsahu považovaném soudem za zcelanezbytný pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

2 Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.

3 Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

a být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou

a důvodem obvinění proti němu;

b mít přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby;

c obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky

na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;

d vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;

e mít bezplatnou pomoc tlumočníka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.

Článek 7

Uložení trestu jen na základě zákona
1 Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.

2 Tento článek nebrání souzení a potrestání osoby za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné podle obecných právních zásad uznávaných civilizovanými národy.

Článek 8

Právo na respektování soukromého a rodinného života

1 Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2 Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Článek 9

Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání

1 Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevovat své náboženské vyznání nebo

přesvědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, bohoslužbou, vyučováním, prováděním náboženských úkonů a zachováváním obřadů.

2 Svoboda projevovat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony, které jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Článek 10

Svoboda projevu

1 Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat

informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání

státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

2 Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.

Článek 11

Svoboda shromažďování a sdružování

1 Každý má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružování se s jinými, včetně práva zakládat na obranu svých zájmů odbory nebo vstupovat do nich.

2 Na výkon těchto práv nemohou být uvalena žádná omezení kromě těch, která stanoví zákon, a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti,

veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Tento článek nebrání uvalení zákonných omezení na výkon těchto práv příslušníky ozbrojených sil, policie a státní správy.

Článek 12

Právo uzavřít manželství

Muži a ženy způsobilí věkem k uzavření manželství mají právo uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon tohoto práva.

Článek 13

Právo na účinný právní prostředek nápravy

Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.

Článek 14

Zákaz diskriminace

Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.

Článek 15

Odstoupení od závazků v naléhavé situaci

1 V případě války nebo jiného veřejného ohrožení státní existence může každá Vysoká smluvní strana přijmout opatření směřující k odstoupení od závazků stanovených v této Úmluvě v rozsahu přísně vyžadovaném naléhavostí situace, pokud tato opatření nebudou neslučitelná s ostatními závazky podle mezinárodního práva.

2 Podle tohoto ustanovení nelze odstoupit od článku 2, kromě úmrtí vyplývajících z dovolených

válečných činů, a článků 3, 4 (odstavec 1) a 7.

3 Každá Vysoká smluvní strana využívající svého práva na odstoupení bude v plném rozsahu informovat generálního tajemníka Rady Evropy o opatřeních, která přijala, a o jejich důvodech. Generálního tajemníka Rady Evropy bude rovněž informovat o tom, kdy tato opatření pozbyla platnosti, a kdy ustanovení Úmluvy budou znovu prováděna v plném rozsahu.

Článek 16

Omezení politické činnosti cizinců
Nic v článcích 10, 11 a 14 nemůže být považováno za bránící Vysokým smluvním stranám uvalit omezení na politickou činnost cizinců.

Článek 17

Zákaz zneužití práva
Nic v této Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na popření kteréhokoli ze zde přiznaných práv a svobod nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.

Článek 18

Omezení výkonu práv
Omezení, jež tato Úmluva připouští pro uvedená práva a svobody, nesmí být využívána k jinému účelu než k tomu, pro který byla určena.

Článek 19

Zřízení Soudu
K zajištění plnění závazků přijatých Vysokými smluvními stranami v této Úmluvě a jejich protokolech se zřizuje Evropský soud pro lidská práva, dále jen "Soud". Svou činnost vykonává trvale.

Článek 20

Počet soudců
Soud tvoří soudci, jejichž počet se rovná počtu Vysokých smluvních stran.

Článek 21

Podmínky výkonu funkce
1 Soudci musí mít vysoký morální charakter a splňovat podmínky

vyžadované pro výkon vysokých soudních funkcí nebo být uznávanými právníky.

2 Soudci zasedají v Soudu jako soukromé osoby
. v Soudu jako případů, které již začali posuzovat.

3 Ve svém funkčním období soudci nemohou vykonávat žádnou činnost neslučitelnou s jejich nezávislostí, nestranností nebo s požadavky činnosti vykonávané na plný úvazek; o jakékoli otázce vzniklé v souvislosti s tímto odstavcem rozhodne Soud.

Článek 22

Volba soudců

1 Soudce volí většinou z odevzdaných hlasů Parlamentní shromáždění, za každou Vysokou smluvní stranu ze seznamu tří kandidátů navržených Vysokou smluvní stranou.

Článek 23

Funkční období a odvolání
1 Soudci jsou voleni na období devíti let. Nemohou být zvoleni znovu.

2 Funkční období soudců končí dosažením věku 70 let.

3 Soudci zastávají funkci, dokud nejsou nahrazeni. Po svém nahrazení však pokračují v projednávání těch případů, které již začali posuzovat.

4 Soudce může být zbaven funkce, pouze pokud ostatní soudci dvoutřetinovou většinou rozhodnou o tom, že přestal splňovat požadované podmínky.

Článek 24

Kancelář Soudu a zpravodajové
1 Soud má kancelář, jejíž úkoly a organizaci stanoví jednací řád Soudu.

2 Pokud Soud zasedá jako samosoudce, pomáhají mu zpravodajové, kteří vykonávají své funkce pod dohledem předsedy Soudu. Jsou součástí kanceláře Soudu.

Článek 25

Plénum Soudu
Plénum Soudu avolínatříletéobdobísvého předsedu a jednoho nebo dva místopředsedy; ti mohou být zvoleni

znovu; b ustavuje senáty na pevně stanovené období; cvolí předsedy senátů Soudu, kteří mohou být zvoleni znovu; d přijímá jednací řád Soudu, evolí tajemníka Soudu a jednoho nebo více jeho zástupců, předkládá žádosti ve smyslu článku 26 odst. 2.

Článek 26

Samosoudci, výbory, senáty a velký senát

1 K projednání předložených případů zasedá Soud jako samosoudce, ve výborech složených ze tří soudců, v senátech složených ze sedmi soudců a ve velkém senátu složeném ze sedmnácti soudců. Senáty Soudu ustavují výbory na pevně stanovené období.

2 Na žádost pléna Soudu může Výbor ministrů jednomyslným rozhodnutím a na pevně stanovené období snížit počet 3. Ve svém funkčním období soudci nemohou vykonávat žádnou činnost neslučitelnou s jejich nezávislostí, nestranností nebo s požadavky činnosti vykonávané na plný úvazek; o jakékoli otázce vzniklé v souvislosti s tímto odstavcem rozhodne Soud.

Článek 27

Pravomoc samosoudců

1 Samosoudce může prohlásit za nepřijatelnou nebo vyškrtnout ze seznamu případů Soudu stížnost podanou podle článku 34, pokud takové rozhodnutí lze učinit bez dalšího přezkoumání.

2 Toto rozhodnutí je konečné.

3 Pokud sám osoudcena prohlásí stížnost za nepřijatelnou nebo ji nevyškrtne, postoupí ji tento soudce výboru či senátu k dalšímu přezkoumání.

Článek 28

Pravomoc výborů

1 Stížnost podanou podle článku 34 může výbor jednomyslně:

a prohlásit za nepřijatelnou nebo vyškrtnout ze seznamu případů, pokud takové rozhodnutí lze učinit bez dalšího přezkoumání; nebo

b prohlásit ji za přijatelnou a vynést zároveň rozsudek o odůvodněnosti

stížnosti, pokud jí nastolená otázka vztahující se k výkladu nebo použití Úmluvy nebo jejích protokolů je již řešena ustálenou judikaturou Soudu.

2 Rozhodnutí a rozsudky podle odstavce 1 jsou konečné.

3 Pokud soudce zvolený za dotčenou Vysokou smluvní stranu není členem výboru, výbor, s ohledem na všechny podstatné okolnosti, včetně toho, zda tato strana zpochybní a uplatnění postupu podle odstavce 1 b., může v jakékoli fázi řízení přizvat tohoto soudce na místo jednoho ze svých členů.

Článek 29

Rozhodnutí senátů o přijatelnosti a odůvodněnosti věci

1 Není-li přijato žádné rozhodnutí podle článku 27 a 28 ani vyneseno rozhodnutí podle článku 28, vysloví se senát o přijatelnosti a odůvodněnosti individuálních stížností podaných podle článku 34. Rozhodnutí o přijatelnosti lze přijmout odděleně.

2 Senát se vysloví o přijatelnosti a merituu mezistátních stížností podaných podle článku 33. Rozhodnutí o přijatelnosti se přijímá odděleně, ledaže Soud ve výjimečných případech rozhodne jinak.

Článek 30

Postoupení věci velkému senátu

Vyvolává-li případ projednávaný senátem závažnou otázku týkající se výkladu Úmluvy nebo jejích protokolů, nebo může-li vyřešení otázky vést k

rozporu rozsudkem vynesným

Soudem dříve, může senát, dokud nevynese rozsudek, postoupit případ velkému senátu, s výjimkou případů, kdy se některá ze stran vysloví proti.

Článek 31

Pravomoci velkého senátu Velký senát se vyslovuje ke stížnostem podaným podle článku 33 nebo článku 34, pokud mu byla věc předaná senátem podle článku 30 nebo pokud mu byla věc předaná podle článku 43; b rozhoduje o záležitostech postoupených Soudu Výborem ministrů v souladu s článkem 46

odst. 4; a posuzuje žádosti poradní stanoviska podané podle článku 47.

Článek 32

Pravomoc Soudu

1 Pravomoc Soudu se vztahuje na všechny otázky týkající se výkladu a provádění této Úmluvy a jejích Protokolů, které mu budou předloženy podle článků 33, 34, 46 a 47.

2 V případě sporu o pravomoc Soudu rozhodne Soud. Článek 33 Mezistátní stížnosti Každá Vysoká smluvní strana může předložit Soudu každé údajné porušení ustanovení Úmluvy a jejích protokolů jinou Vysokou smluvní stranou. Článek 34 Individuální stížnosti Soud může přijímat stížnosti každé fyzické osoby, nevládní organizace nebo skupiny osob považujících se za poškozené v důsledku porušení práv priznaných Úmluvou a jejími protokoly jednou z Vysokých smluvních stran. Vysoké smluvní strany se zavazují, že nebudou nijak bránit účinnému výkonu tohoto práva.

Článek 33

Mezistátní stížnosti

Každá Vysoká smluvní strana může předložit Soudu každé údajné porušení ustanovení Úmluvy a jejích protokolů jinou Vysokou smluvní stranou.

Článek 34

Individuální stížnosti

Soud může přijímat stížnosti každé fyzické osoby, nevládní organizace nebo skupiny osob považujících se za poškozené v důsledku porušení práv priznaných Úmluvou a jejími protokoly jednou z Vysokých smluvních stran. Vysoké smluvní strany se zavazují, že nebudou nijak bránit účinnému výkonu tohoto práva.

Článek 35

Podmínky přijatelnosti

1 Soud může posuzovat věc až po vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy podle všeobecně uznávaných pravidel mezinárodního práva a ve lhůtě šesti měsíců ode

dne, kdy bylo přijato konečné vnitrostátní rozhodnutí.

2 Soud nebude posuzovat žádnou individuální stížnost předloženou podle článku 34, která je anonymní nebo b v podstatě stejná jako stížnost již předtím Soudem projednávaná nebo již předložená jiné mezinárodní vyšetřovací nebo smírčí instancí a pokud neobsahuje žádné nové důležité informace.

3 Soud prohlásí za nepřijatelnou každou individuální stížnost předloženou podle článku 34, pokud se domnívá, že: a) je neslučitelná s ustanoveními Úmluvy nebo jejích Protokolů, zjevně neopodstatněná nebo b) stěžovatel neupřel podstatnou újmu, ledaže dodržování lidských práv zaručených v Úmluvě a v jejích Protokolech vyžaduje přezkoumání stížnosti, přičemž z tohoto důvodu nemůže být odmítnut žádný případ, který nebyl řádně posouzen vnitrostátním soudem.

4 Soud odmítne každou stížnost, kterou považuje za nepřijatelnou podle tohoto článku. Může tak učinit v jakékoli fázi řízení.

Článek 36

Zásah třetí strany

1 Při projednávání každé věci senátem nebo velkým senátem má Vysoká smluvní strana, jejímž příslušníkem je stěžovatel, právo předložit písemné připomínky a zúčastnit se zasedání.

2 Vzájmu řádného chodu spravedlnosti může předseda Soudu přizvat kteroukoli Vysokou smluvní stranu, která není účastníkem řízení, nebo kteroukoli dotčenou osobu, která není stěžovatelem, aby předložily písemné připomínky nebo se zúčastnily zasedání.

3 Ke všem případům předloženým senátu nebo velkému senátu může komisař Rady Evropy pro lidská práva předložit písemné stanovisko a účastnit se veřejného jednání.

Článek 37

Vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů

1 Soud může v kterékoli fázi řízení rozhodnout o vyškrtnutí stížnosti ze

seznamu případů, jestliže okolnosti dovolují dospět k závěru, že stěžovatel již nemíní trvat na své stížnosti nebo b věc již byla vyřešena nebo c pro jakýkoliv jiný Soudem zjištěný důvod není dále podstatně pokračovat v jejím projednávání. Soud však pokračuje v projednávání stížnosti, vyžaduje-li to dodržování lidských práv stanovených Úmluvou a jejími protokoly.

2 Soud může rozhodnout o vrácení stížnosti do seznamu případů, jestliže se domnívá, že okolnosti odůvodňují takový krok.

Článek 38

Posouzení případu

Soud případ projedná kontradiktorním způsobem se zástupci stran, a je-li to třeba, přistoupí k šetření, pro jehož účinné provedení poskytnou dotčené Vysoké smluvní strany všechny nezbytné prostředky.

Článek 39

Smírná urovnání

1 V jakékoli fázi řízení může být Soud nápomocen dotčeným stranám s cílem dosáhnout smírného urovnání věci respektujícího lidská práva tak, jak jsou stanovena Úmluvou a jejími Protokoly.

2 Řízení vedené podle odstavce 1 je důvěrné.

3 Je-li dosaženo smírného urovnání, vyškrtne Soud případ ze svého seznamu rozhodnutím, které se omezí na stručné vylíčení skutečností a přijatého řešení.

4 Toto rozhodnutí je předáno Výboru ministrů, který dohlíží naplnění podmínek smírného urovnání uvedených v rozhodnutí.

Článek 40

Veřejné zasedání a přístup k dokumentům

1 Zasedání jsou veřejná, pokud Soud zdůvodní výjimečnými okolnostmi nerozhodne jinak.

2 Dokumenty uložené v kanceláři Soudu jsou přístupné veřejnosti, pokud předseda Soudu nerozhodne jinak.

Článek 41

Spravedlivé zadostiučinění Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně správně dlužné zadostiučinění.

Článek 42

Rozsudky senátů Rozsudky senátů se stávají konečnými v souladu s ustanoveními článku 44 odstavce 2.

Článek 43

Postoupení věci velkému senátu

1 V tříměsíční lhůtě od data rozsudku senátu může každá zúčastněná strana ve výjimečných případech požádat o postoupení věci velkému senátu.

2 Kolegium pětisoudců velkého senátu žádost přijme, pokud věc vyvolává závažnou otázku týkající se výkladu nebo provádění Úmluvy nebo jejich protokolů, nebo závažnou otázku všeobecné povahy.

3 Pokud kolegium žádost přijme, velký senát ve věci rozhodne rozsudkem.

Článek 44

Konečné rozsudky

1 Rozsudek velkého konečný.

2 Rozsudek konečným, senátu senátu se je stává

a když strany prohlásí, že nebudou žádat o postoupení věci velkému senátu, nebo

b po třech měsících lhůty od data rozsudku, jestliže nebylo požádáno o postoupení věci velkému senátu, nebo c když kolegium velkého senátu zamítne žádost o postoupení podanou podle článku 43.

3 Konečný rozsudek je zveřejněn.

Článek 45

Odůvodnění rozsudků a rozhodnutí

1 Rozsudky, stejně jako rozhodnutí prohlašující stížnosti za přijatelné nebo nepřijatelné, jsou odůvodněny.

2 Jestliže rozsudek vcelku nebo zčásti nevyjadřuje jednomyslný názor soudců, má každý soudce

právo k němu připojit své odlišné stanovisko.

Článek 46

Závaznost a výkon rozsudků

1 Vysoké smluvní strany se zavazují, že se budou řídit konečnými rozsudky Soudu ve všech sporech, jichž jsou stranami.

2 Konečný rozsudek Soudu se doručuje Výboru ministrů, který dohlíží na jeho výkon.

3 Jestliže se Výbor ministrů domnívá, že dohledu nad výkonem konečného rozsudku brání problém týkající se výkladu tohoto rozsudku, může se obrátit na Soud, aby rozhodl o této výkladové otázce. Rozhodnutí obrátit se na Soud musí být přijato dvoutřetinovou většinou zástupců oprávněných zasedat ve Výboru.

4 Jestliže se Výbor ministrů domnívá, že se některá Vysoká smluvní strana odmítá řídit konečným rozsudkem vydaným ve sporu, jehož je stranou, může se po formální výzvě adresované této straně rozhodnutím přijatým

dvoutřetinovou většinou zástupců oprávněných zasedat ve Výboru obrátit na Soud v otázce, zda tato strana plní své povinnosti podle odstavce 1.

5 Jestliže Soud shledá porušení odstavce 1, postoupí věc Výboru ministrů ke zvážení opatření, jež mají být přijata. Jestliže Soud neshledá porušení odstavce 1, postoupí věc Výboru ministrů, který ukončí svůj dohled.

Článek 47

Poradní stanoviska

1 Soud může na žádost Výboru ministrů vydávat poradní stanoviska o právních otázkách týkajících se výkladu Úmluvy a jejích protokolů.

2 Tyto posudky se nemohou zabývat otázkami, které se týkají obsahu nebo rozsahu práv a svobod stanovených v Hlavě I Úmluvy a v protokolech, ani jinými otázkami, které by mohly Soud nebo Výbor ministrů posuzovat v důsledku jakýchkoli řízení, jež mohou být zahájena podle této Úmluvy.

3 Rozhodnutí Výboru ministrů, kterým se žádá Soud o poradní stanovisko, je přijímá nově většina uhla sůzástupců oprávněných zasedat ve Výboru.

Článek 48

Poradní pravomoc

Soud rozhodne, zda žádost o poradní stanovisko podaná Výborem ministrů spadá do jeho pravomoci, jak je definována v článku 47.

Článek 49

Odůvodnění poradních stanovisek

1 Poradní stanovisko Soudu je odůvodněno.

2 Jestliže poradní stanovisko vcelku nebo zčásti nevyjadřuje jednomyslný názor soudců, má každý soudce právo k němu připojit svůj odlišný názor.

3 Poradní stanovisko Soudu se zašle Výboru ministrů.

Článek 50

Výdaje na činnost

Soudu Výdaje na činnost Soudu hradí Rada Evropy.

Článek 51

Výsad a imunity soudců

Soudci požívají při výkonu funkcí výsad a imunit uvedených v článku 40 Statutu Rady Evropy a v dohodách uzavřených na základě tohoto článku. Hlava III Závěrečná ustanovení

Článek 52

Dotazy generálního tajemníka Každá Vysoká smluvní strana poskytne na žádost generálního tajemníka Rady Evropy požadované vysvětlení způsobu, jakým její vnitrostátní právo zajišťuje účinné provádění všech ustanovení této Úmluvy.

Článek 53

Ochrana uznaných lidských práv

Nic v této Úmluvě nebude vykládáno tak, jako by omezovalo nebo rušilo lidská práva a základní svobody, které mohou být uznány zákony každé Vysoké smluvní strany nebo každou jinou úmluvou, jíž je stranou

Článek 54

Pravomocí Výboru ministrů Nic v této Úmluvě nebrání pravomocím, které Výboru ministrů přiznal Statut Rady Evropy.

Článek 55

Zřeknutí se jiného způsobu urovnávání sporů

S výhradou zvláštního ujednání Vysoké smluvní strany souhlasí, že mezi sebou nepoužijí smluv, úmluv nebo prohlášení, které jsou mezi nimi v platnosti, k tomu, aby předkládaly formou žalob spory vyplývající z výkladu nebo provádění této Úmluvy k jinému způsobu urovnání, než je stanoveno v této Úmluvě.

Článek 56

Územní působnost Úmluvy

1 Každý stát může při ratifikaci nebo kdykoliv později prohlášením generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, že tato Úmluva se bude vztahovat, s výhradou odstavce 4 tohoto článku, na všechna nebo kterákoliv z území, za jejichž mezinárodních vztahů je odpovědná.

2 Úmluva se bude vztahovat na jedno nebo více území uvedených ve sdělení počínaje třicátým dnem následujícím po přijetí tohoto sdělení generálním tajemníkem Rady Evropy.

3 Nauvedených územích budou ustanovení této Úmluvy prováděna s přihlédnutím k místním potřebám.

4 Každý stát, který učiní prohlášení podle prvního odstavce tohoto článku, může kdykoli později prohlásit jménem jednoho nebo více území, kterých se toto prohlášení týká, že uznává pravomoc Soudu k tomu, aby přijímal stížnosti jednotlivců, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle článku 34 této Úmluvy.

Článek 57

Výhrady

1 Každý stát může při podpisu této Úmluvy nebo uložení své ratifikační listiny učinit výhradu ke

kterémukoli ustanovení Úmluvy, pokud zákon, který v té době platí na jeho území, není v souladu s tímto ustanovením. Výhrady všeobecné povahy nejsou podle tohoto článku povoleny.

2 Každá výhrada učiněná podle tohoto článku musí obsahovat stručný popis příslušného zákona.

Článek 58

Vypovězení

1 Vysoká smluvní strana může vypovědět tuto Úmluvu až po uplynutí pěti let od data, kdy se stala její stranou, a po šesti měsících od zaslání sdělení generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, který o tom informuje ostatní Vysoké smluvní strany.

2 Tato výpověď nemůže zprostit zúčastněnou Vysokou smluvní stranu závazků vyplývajících z této Úmluvy, pokud jde o jakýkoli skutek, který by mohl znamenat porušení těchto závazků a kterého by se smluvní strana dopustila před datem, k němuž výpověď nabývá účinnosti.

3 Každá Vysoká smluvní strana, která přestane být členem Rady Evropy, přestane být stranou této Úmluvy za stejných podmínek.

4 Úmluva může být vypovězena podle ustanovení předcházejících odstavců, pokud jde o kterákoliv území, na něž se vztahuje podle článku 56.

Článek 59

Podpis a ratifikace

1 Tato Úmluva je otevřena k podpisu členům Rady Evropy. Podléhá ratifikaci. Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

2 Evropská unie může přistoupit k této Úmluvě.

3 Tato Úmluva vstoupí v platnost po uložení deseti ratifikačních listin.

4 Pro každý stát, který Úmluvu podepsal a který ji bude ratifikovat později, vstoupí Úmluva v platnost ihned po uložení ratifikační listiny.

5 Generální tajemník Rady Evropy oznámí všem členům Rady Evropy vstup Úmluvy v platnost, jména Vysokých smluvních stran, které ji ratifikovaly, jakož i uložení každé

ratifikační listiny, k němuž dojde později.

Sjednáno v Římě 4. listopadu 1950 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou

platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník všem státům, které Úmluvu podepsaly.

Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Paříž, 20.III.1952

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, rozhodnuty přijmout opatření k zajištění kolektivního provádění práv a svobod odlišných od těch, které jsou již uvedeny v Hlavě I Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“), dohodly se na následujícím

Článek 1

Ochrana majetku

1 Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

2 Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.

Článek 2

Právo na vzdělání

Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením.

Článek 3

Právo na svobodné volby Vysoké smluvní strany se zavazují konat v rozumných intervalech svobodné volby s tajným hlasováním za podmínek, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidu při volbě zákonodárního sboru.

Článek 4

Územní působnost

1 Každá Vysoká smluvní strana může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu nebo kdykoliv později předat generálnímu tajemníkovi Rady Evropy prohlášení, v němž uvede, v jakém rozsahu se budou vztahovat ustanovení tohoto protokolu na území uvedená v tomto prohlášení, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná.

2 Každá Vysoká smluvní strana, která učinila prohlášení dle předchozího odstavce, může čas od času učinit další prohlášení pozměňující znění kteréhokoli předchozího prohlášení nebo ukončující používání ustanovení tohoto protokolu ve vztahu ke kterémukoliv území.

3 Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 56 Úmluvy.

Článek 5

Vztah k Úmluvě

Vysoké smluvní strany budou považovat články 1, 2, 3 a 4 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

Článek 6

Podpis a ratifikace

1 Tento protokol je otevřen k podpisu členům Rady Evropy, kteří podepsali Úmluvu; podléhá ratifikaci současně s Úmluvou nebo po její ratifikaci. Vstoupí v platnost

po uložení deseti ratifikačních listin. Pro každý stát, který jej podepsal a bude jej ratifikovat později, vstoupí protokol v platnost ihned po uložení ratifikačních listin. 2 Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy, který sdělí všem členům jména těch, kteří jej ratifikovali.

Sjednáno v Paříži dne 20. března 1952 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem signatářským vládám.

Protokol č. 4 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod přiznávající některá práva a svobody jiné než ty, které jsou již uvedeny v Úmluvě a v prvním dodatkovém protokolu k Úmluvě

Štrasburk, 16.IX.1963

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, rozhodnuty přijmout opatření k zajištění kolektivního provádění určitých práv a svobod odlišných od těch, které jsou již uvedeny v Hlavě I Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“) a v člancích 1 až 3 prvního dodatkového protokolu k Úmluvě, podepsané v Paříži 20. března 1952, dohodly se na následujícím:

Článek 1

Zákaz uvěznění pro dluh
Nikdo nemůže být zbaven pouzeproneschopnost smluvnímu závazku.

Článek 2

Svoboda pohybu
1 Každý, kdo se právoplatně zdržuje na území některého státu, má na tomto území právo svobody pohybu a svobody zvolit si místo pobytu.
2 Každý může svobodně opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní.
3 Žádná omezení nemohou být uvalena na výkon těchto práv kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práva svobod jiných.
4 Práva uvedená v odstavci 1 mohou v určitých oblastech podléhat omezením stanoveným podle zákona a odůvodněným veřejným zájmem v demokratické společnosti.

Článek 3

Zákaz vyhoštění občanů
1 Nikdo nebude, ať individuálně nebo hromadně, vyhoštěn z území státu, jehož je státním příslušníkem.
2 Nikdo nebude zbaven práva vstoupit na území státu, jehož je státním příslušníkem.

Článek 4

Zákaz hromadného vyhoštění cizinců
Hromadné vyhoštění cizinců zakázáno.

Článek 5

Územní působnost
1 Každá Vysoká smluvní strana může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu nebo kdykoliv později předat generálnímu tajemníkovi Rady Evropy prohlášení, v němž uvede, v jakém rozsahu se budou vztahovat ustanovení tohoto protokolu na území uvedená v tomto prohlášení, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná.
2 Každá Vysoká smluvní strana, která
Učinil prohlášení dle předchozího odstavce, může čas od času učinit

další prohlášení pozměňující znění kteréhokoli předchozího prohlášení nebo ukončující používání ustanovení tohoto protokolu ve vztahu ke kterémukoli území.

3 Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 56 Úmluvy.

4 Území každého státu, na které se vztahuje tento protokol vzhledem k jeho ratifikaci nebo jeho přijetí tímto státem, a každé území, na něž se protokol vztahuje vzhledem k prohlášení učiněnému tímto státem podle tohoto článku, budou považována za různá území, pokud jde o odkazy na území státu učiněné v člancích 2 a 3.

5 Každý stát, který učiní prohlášení podle odstavce 1 nebo 2 tohoto článku, může kdykoli později prohlásit jménem jednoho nebo více území, kterých se toto prohlášení týká, že uznává pravomoc Soudu k tomu, aby přijímal stížnosti jednotlivců, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle článku 34 Úmluvy založené na všech nebo některém z článků 1 až 4 tohoto protokolu.

Článek 6

Vztah k Úmluvě

Vysoké smluvní strany budou považovat články 1 až 5 tohoto

protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

Článek 7

Podpis a ratifikace

1 Tento protokol je otevřen k podpisu členům Rady Evropy, kteří podepsali Úmluvu; podléhá ratifikaci současně s Úmluvou nebo po její ratifikaci. Vstoupí v platnost po uložení pěti ratifikačních listin. Pro každý stát, který jej podepsal a který jej bude ratifikovat později, vstoupí protokol v platnost ihned po uložení ratifikačních listin.

2 Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy, který sdělí všem členům jména těch, kteří jej ratifikovali.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Sjednáno ve Štrasburku 16. září 1963 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem státům, které Úmluvu podepsaly.

Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti

Štrasburk, 28.IV.1983

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“), berouce v úvahu, že vývoj, k němuž došlo v některých členských státech Rady Evropy, vyjadřuje všeobecnou tendenci ve prospěch zrušení trestu smrti, dohodly se na následujícím:

Článek 1

Zrušení trestu smrti Trest smrti se ruší.

Nikdo nemůže být k takovému trestu odsouzen ani popraven.

Článek 2

Trest smrti v době války

Stát může zákonem stanovit trest smrti za činy spáchané v době války

nebo bezprostřední hrozby války; tento trest smí být uložen pouze v případech předvídaných zákonem a v souladu s jeho ustanoveními. Stát sdělí generálnímu tajemníkovi Rady Evropy příslušná ustanovení tohoto zákona.

Článek 3

Zákaz odstoupení

Od ustanovení tohoto protokolu nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.

Článek 4

Zákaz výhrad

K ustanovením tohoto protokolu není přípustná žádná výhrada podle článku 57 Úmluvy.

Článek 5

Územní působnost

1 Každý stát může při podpisu nebo uložení listin o ratifikaci, přijetí nebo schválení určit jedno nebo více území, na která se tento protokol bude vztahovat.

2 Každý stát může kdykoliv později prohlášením mzaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit provádění tohoto protokolu na kterékoli jiné území uvedené v tomto prohlášení. Protokol vstoupí ve vztahu k tomuto území v platnost první den měsíce, který následuje po datu přijetí takového prohlášení generálním tajemníkem.

3 Každé prohlášení učiněné podle obou předchozích odstavců smí být odvoláno pokud jde o kterékoli území uvedené v tomto prohlášení sdělením

zaslaným generálnímu tajemníkovi.

Odvolání nabývá účinnosti první den měsíce, který následuje po datu přijetí takového sdělení generálním tajemníkem.

Článek 6

Vztah k Úmluvě

Smluvní státy považují články 1 až 5 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

Článek 7

Podpis a ratifikace

Tento protokol je otevřen k podpisu členskými státy Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu. Podléhá

ratifikaci, přijetí nebo schválení. Členský stát Rady Evropy nebude moci ratifikovat, přijmout nebo schválit tento protokol, aniž by zároveň nebo dříve ratifikoval Úmluvu. Ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 8

Vstup v platnost

1 Tento protokol vstoupí v platnost první den měsíce, který následuje po datu, kdy pět členských států Rady Evropy vyjádří svůj souhlas být vázány protokolem v souladu s ustanovením článku 7.

2 Pro každý členský stát, který následně vyjádří svůj souhlas být vázán protokolem, vstoupí tento protokol v platnost první den měsíce, který následuje po datu uložení ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení.

Článek 9

Činnost depozitáře Generálního tajemníka Rady Evropy vyrozumí členské státy Rady o: a) každém podpisu; b) uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení; c) každém datu vstupu tohoto protokolu v platnost podle jeho článků 5 a 8; d) jakémkoli jiném úkonu, oznámení nebo sdělení týkajícím se tohoto protokolu.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Sjednáno ve Štrasburku 28. dubna 1983 ve francouzštině a v angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem členským státům Rady Evropy.

Protokol č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Štrasburk, 22.XI.1984

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol, rozhodnuty podniknout další opatření k zajištění kolektivního provádění určitých práv a svobod prostřednictvím Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“), dohodly se na následujícím:

Článek 1

Procesní záruky v případě vyhoštění cizinců

1 Cizinec, který má povolen pobyt na území některého státu, může být vyhoštěn pouze na základě výkonu rozhodnutí přijatého v souladu se zákonem a musí mít možnost:

a uplatnit námitky protisvému vyhoštění;

b dát přezkoumat svůj případ a cdát se zastupovat za tímto účelem před příslušným úřadem nebo osobou nebo osobami tímto úřadem určenými.

2 Cizinec může být vyhoštěn před výkonem práv uvedených v odstavci 1 a, b a c tohoto článku, je-li takové vyhoštění nezbytné v zájmu veřejného pořádku nebo je-li odůvodněno zájmy národní bezpečnosti.

Článek 2

Právo na odvolání v trestních věcech
1 Každý, koho soud uzná vinným z trestnéhočinu, má právo dít

přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně. Výkon tohoto práva, včetně důvodů, pro něž může být vykonáno, stanoví zákon.

2 Z tohoto práva jsou přípustné výjimky v případě méně závažných trestných činů určených zákonem, nebo pokud byl jednotlivec souzen v prvním stupni nejvyšším soudem nebo byl uznán vinným a odsouzen na základě odvolání proti osvobozujícímu rozsudku.

Článek 3

Právo na odškodnění v případě justičního omylu

Je-li konečný rozsudek v trestní věci později zrušen nebo je-li udělena milost, protože nová nebo nově

zjištěná

skutečnost dokazuje, že došlo k

justičnímu omylu, je osoba, na níž byl vykonán trest podle tohoto rozsudku, odškodněna podle zákona nebo praxe platných v příslušném státu, pokud se neprokáže, že k včasnému odhalení neznámé skutečnosti nedošlo zcela nebo částečně vinou této osoby.

Článek 4

Právo nebýt souzen nebo potrestán dvakrát

1 Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.

2 Ustanovení předchozího odstavce nejsou na překážku obnově řízení podle zákona a trestního řádu příslušného státu, jestliže nové nebo nově zjištěné skutečnosti nebo podstatná vada v předešlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.

3 Od tohoto článku nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.

Článek 5

Rovnost mezi manžely

Při uzavírání manželství, za jeho trvání a při rozvodu mají manželé rovná práva a povinnosti občanskoprávní povahy mezi sebou a ve vztazích ke svým dětem.

Tento článek nebrání státům přijmout opatření, jež jsou nezbytná v zájmu dětí.

Článek 6

Územní působnost

1 Každý stát může při podpisu nebo uložení listin o ratifikaci, přijetí

nebo schválení určit jedno nebo více území, na něž se tento protokol bude vztahovat, přičemž určí rozsah, v jakém se zavazuje plnit ustanovení protokolu na tomto nebo na těchto územích.

2 Každý stát může kdykoli později prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit provádění tohoto protokolu na kterékoli jiné území uvedené v tomto prohlášení. Protokol vstoupí ve vztahu k tomuto území v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty ode dne, kdy generální tajemník obdržel prohlášení.

3 Každé prohlášení učiněné podle obou předchozích odstavců může být odvoláno nebo pozměněno, pokud jde o kterékoliv území uvedené v tomto prohlášení, sdělením zaslaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání nebo změna nabude účinnosti první den měsíce, který následuje po uplynutí

dvouměsíční lhůty ode dne, kdy generální tajemník obdržel sdělení.

4 Prohlášení učiněné podle tohoto článku se považuje za prohlášení učiněné podle odstavce 1 článku 56 Úmluvy.

5 Území každého státu, na něž se tento protokol vztahuje na základě ratifikace, přijetí nebo schválení tímto státem, a každé z území, na něž se protokol vztahuje vzhledem k prohlášení, učiněnému tímto státem podle tohoto článku, mohou být považována za různá území, pokud jde o odkaz na území státu učiněný v článku 1.

6 Každý stát, jenž učinil prohlášení podle odstavce 1 nebo 2 tohoto článku, může kdykoli později prohlásit jménem jednoho nebo více území, kterých se toto prohlášení týká, že uznává pravomoc Soudu k tomu, aby přijímal stížnosti jednotlivců, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle ustanovení článku 34 Úmluvy založené na člancích 1 až 5 tohoto protokolu.

Článek 7

Vztah k Úmluvě

Členské státy považují články 1 až 6 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

Článek 8

Podpis a ratifikace

Tento protokol je otevřen k podpisu členskými státy Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Členský stát Rady Evropy nemůže ratifikovat, přijmout nebo schválit tento protokol, aniž by zároveň nebo dříve ratifikoval Úmluvu. Ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 9

Vstup v platnost

1 Tento protokol vstoupí v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty od data, kdy sedm členských států Rady Evropy vyjádří svůj souhlas být vázány protokolem podle ustanovení článku 8.

2 Pro každý členský stát, který následně vyjádří svůj souhlas být vázán protokolem, vstoupí tento protokol v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty od data uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení.

Článek 10

Činnost depozitáře Generální tajemník Rady Evropy vyrozumí členské státy Rady o:

a každém podpisu;

b uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení;

c každém datu vstupu tohoto protokolu v platnost v souladu s články 6 a 9;

d jakémkoli jiném úkonu, oznámení nebo prohlášení týkajícím se tohoto protokolu.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Sjednáno ve Štrasburku, 22. listopadu 1984 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají

stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené

kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem členským státům Rady Evropy

Protokol č. 12 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Řím, 4.XI.2000

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol, majíce na zřeteli základní princip, podle nějž jsou si všichni lidé rovni před zákonem a mají právo na rovnou ochranu zákona, odhodlány podniknout další kroky na podporu rovnosti všech lidí cestou kolektivního prosazování všeobecného zákazu diskriminace pro střednictvím Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“), potvrzující, že zásada zákazu diskriminace nebrání častnickým státům v přijímání opatření na podporu úplné rovnosti za předpokladu, že pro tato opatření existuje objektivní a přiměřené opodstatnění, dohodly se na následujícím:

Článek 1

Všeobecný zákaz diskriminace

1 Užívání každého práva přiznaného zákonem musí být zajištěno bez jakékoli diskriminace z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka a náboženství, politického či jiného smýšlení, národnostního či sociálního původu, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, rodu či jiného postavení.

2 Nikdo nesmí být diskriminován žádným orgánem veřejné moci z jakéhokoli důvodu, zejména z důvodů uvedených v odstavci 1.

Článek 2

Územní působnost

1 Každý stát může při podpisu nebo při uložení své listiny o ratifikaci, přijetí či schválení určit území, na něž se bude vztahovat tento protokol.

2 Každý stát může kdykoli později prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit uplatňování tohoto protokolu na jakékoli další území uvedené v prohlášení. Ve vztahu k takovému území vstoupí protokol v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data obdržení takového prohlášení generálním tajemníkem.

3 Každé prohlášení učiněné podle předchozích dvou odstavců může být ve vztahu k jakémukoli území určenému

takovém prohlášení odvoláno či změněno oznámením adresovaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání či změna nabudou účinnosti prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data obdržení takového oznámení generálním tajemníkem.

4 Prohlášení učiněné v souladu s tímto článkem se považuje za prohlášení učiněné v souladu s odstavcem 1 článku 56 Úmluvy.

5 Každý stát, který učinil prohlášení v souladu s odstavcem 1 či 2 tohoto článku, může kdykoli poté prohlásit jménem jednoho či více území, jichž se prohlášení týká, že uznává pravomoc Soudu přijímat stížnosti jednotlivců, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle ustanovení článku 34 Úmluvy ohledně článku 1 tohoto protokolu.

Článek 3

Vztah k Úmluvě

Členské státy považují články 1 a 2 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy se aplikují v souladu s tímto.

Článek 4

Podpis a ratifikace

Tento protokol je otevřen k podpisu členskými státy Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí či schválení. Členský stát Rady Evropy nesmí tento protokol ratifikovat, přijmout či schválit bez předchozí či současné ratifikace Úmluvy. Ratifikační listiny, listiny o přijetí či schválení se ukládají u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 5

Vstup v platnost

1 Tento protokol vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců ode dne, kdy deset členských států Rady Evropy vyjádřilo souhlas být vázáno protokolem v souladu s ustanoveními článku 4.

2 Ve vztahu ke kterémukoli členskému státu, který následně vyjádří souhlas být vázán protokolem, vstoupí protokol v platnost prvním dnem měsíce

následujícího po uplynutí období tří měsíců od data uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí či schválení.

Článek 6

Činnost deponitáře

Generální tajemník Rady Evropy vyrozumí členské státy Rady o: a) každém podpisu; b) uložení každé ratifikační listiny, listiny o přijetí či schválení; c) každém datu vstupu tohoto protokolu v platnost v souladu s články 2 a 5; d) jakémkoli jiném úkonu, oznámení či sdělení týkajícím se tohoto protokolu.

Na důkaz toho níže podepsaní, řádně k tomu zmocnění, podepsali tento protokol.

Sjednáno v Římě dne 4. listopadu 2000 v jazyce anglickém a francouzském, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy.

Generální tajemník Rady Evropy zašle ověřené kopie všem členským státům Rady Evropy.

Protokol č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti za všech okolností

Vilnius, 3.V.2002

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol, přesvědčeny, že právo každého člověka na život je základní hodnotou demokratické společnosti a že zrušení trestu smrti je nezbytné pro ochranu tohoto práva a pro plné uznání nezadatelné důstojnosti všech lidských bytostí; přejíce si posílit ochranu práva na život zaručeného Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsanou v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“); konstatující, že Protokol č. 6 k Úmluvě týkající se zrušení trestu smrti, podepsaný ve Štrasburku dne 28. dubna 1983, nevylučuje trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby války; rozhodnuty učinit poslední krok ke zrušení trestu smrti za všech okolností, se dohodly takto:

Článek 1

Zrušení trestu smrti Trest smrti se zrušuje.

Nikdo nesmí být odsouzen k takovému trestu ani popraven.

Článek 2

Zákaz odstoupení

Od ustanovení tohoto protokolu nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.

Článek 3

Zákaz výhrad

Vůči ustanovením tohoto protokolu nelze učinit výhradu podle článku 57 Úmluvy.

Článek 4

Územní působnost

1 Každý stát může při podpisu nebo ukládání své listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení určit jedno či více území, na něž se vztahuje tento protokol.

2 Každý stát může kdykoli později, prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, rozšířit uplatňování tohoto protokolu na jakékoli jiné území určené v prohlášení. Ve vztahu k takovému území vstoupí protokol v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne obdržení takového prohlášení generálním tajemníkem.

3 Každé prohlášení učiněné podle dvou předchozích odstavců může, ve vztahu k jakémukoli území určenému v takovém prohlášení, být odvoláno či pozměněno oznámením adresovaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání či změna nabude účinnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců ode dne obdržení takového oznámení generálním tajemníkem.

Článek 5

Vztah k Úmluvě

Členské státy považují články 1 a 4 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy se aplikují v souladu s tímto.

Článek 6

Podpis a ratifikace

Tento protokol je otevřen k podpisu členskými státy Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Členský stát Rady Evropy nesmí ratifikovat, přijmout nebo schválit tento protokol, aniž by dříve či zároveň ratifikoval Úmluvu. Listiny o ratifikaci, přijetí či schválení se ukládají u generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 7

Vstup v platnost

1 Tento protokol vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců ode

dne, kdy deset členských států Rady Evropy vyjádří souhlas být vázány protokolem v souladu s ustanoveními článku 6.

2 Ve vztahu ke kterémukoli členskému státu, který následně vyjádří souhlas jím být vázán, vstoupí protokol v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců ode dne uložení listiny o ratifikaci, přijetí či schválení.

Článek 8

Funkce deponitáře Generální tajemník Rady Evropy vyrozumí členské státy Rady o:

a každém podpisu;

b uložení každé listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení;

c každému datu vstupu tohoto protokolu v platnost v souladu s články 4 a 7;

d jakémkoli jiném úkonu, oznámení či sdělení týkajícím se tohoto protokolu.

Na důkaz toho níže podepsaní, řádně k tomuz mocnění, podepsali tento protokol. Sjednáno ve Vilniusu dne 3. května 2002 v angličtině a francouzštině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy zašle ověřené kopie všem členským státům Rady Evropy.

Zdroj:

<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTchèque.pdf>